

3. Vývoj zemědělství a lesnictví v Jihomoravském kraji

3.1. Zemědělství

V povědomí společnosti je zemědělství spojováno s venkovem či venkov se zemědělstvím. Rozšíření zemědělské činnosti v každém regionu je dáno především geografickými podmínkami a pro rozvoj dalších hospodářských činností sehrává důležitou roli. Jihomoravský kraj si vzhledem k příznivým klimatickým a půdním podmínkám zachovává významnou pozici v zemědělské výrobě České republiky. Proslulým se stal nejen bohatou tradicí ovocnářství a vinohradnictví, ale i pěstováním obilnin a produkcí drůbeže a prasat.

Cílem této části publikace je popsat zemědělství v Jihomoravském kraji zejména s využitím výsledků strukturálního šetření v zemědělství a doplnit popis o stav lesnictví v kraji. Vzhledem k tomu, že údaje za zemědělství jsou dostupné pouze do úrovně okresů a údaje o lesnictví do úrovně správních obvodů ORP, není možno v této části rozlišovat zemědělství v členění na městský či venkovský prostor.

Z makroekonomického hlediska je zemědělství zahrnuto v pojmu primární sektor. Hrubá přidaná hodnota (HPH) vytvořená v zemědělství Jihomoravského kraje dosáhla v roce 2007 hodnoty 9,4 mld. Kč běžných cen. Na HPH vytvořené v kraji se podílela hodnotou 2,9 %, ovšem v objemu HPH vytvořené v zemědělství České republiky představoval krajský objem podíl 12,3 %.

Základním zdrojem informací o zemědělství v Jihomoravském kraji jsou výsledky strukturálního šetření. **Strukturální šetření v zemědělství** (plošné zjišťování Agrocensus 2000 a výběrová zjišťování FSS 2003, 2005 a 2007) proběhla ve všech členských státech EU. Do zjišťování se zahrnují zemědělské podniky, jejichž zemědělsky využitá půda činí nejméně jeden hektar. V případě, že tyto hodnoty nedosahují, zařadí se zpravodajské jednotky do šetření pouze za předpokladu, že produkují určitou část na prodej nebo splňují některou fyzickou prahovou hodnotu. Počínaje rokem 2000 byly stanoveny prahové hodnoty¹⁾ pro zařazení zemědělských podniků mezi zpravodajské jednotky. Zjišťování se týkají jak právnických, tak fyzických osob. Všechny podniky právnických osob a podniky fyzických osob mající SGM²⁾ ≥ 600 tisíc Kč podléhají plošnému zjišťování. Ostatní zpravodajské jednotky z řad fyzických osob jsou do výběru zařazeny na základě stratifikovaného oblastního výběru³⁾.

Tab. 3.1.1 Počty hospodařících subjektů a obhospodařovaná půda v krajích ČR v roce 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Subjekty (podniky)				Obhospodařovaná zemědělská půda		z toho orná půda	
	celkem	podíl kraje na úhrnu ČR (%)	z celku vlastnictví (%)		celkem (ha)	podíl kraje na úhrnu ČR (%)	celkem (ha)	podíl kraje na úhrnu ČR (%)
			fyzické osoby	právnícké osoby				
Česká republika	39 396	100,0	92,5	7,5	3 518 073	100,0	2 567 311	100,0
v tom kraje:								
Hl. město Praha	308	0,8	82,5	17,5	30 281	0,9	18 261	0,7
Středočeský	4 455	11,3	91,1	8,9	547 398	15,6	480 914	18,7
Jihočeský	4 025	10,2	90,9	9,1	422 650	12,0	261 094	10,2
Plzeňský	2 214	5,6	91,4	8,6	313 195	8,9	206 952	8,1
Karlovarský	507	1,3	85,4	14,6	99 544	2,8	40 610	1,6
Ústecký	1 837	4,7	91,1	8,9	209 576	6,0	150 267	5,9
Liberecký	1 472	3,7	92,9	7,1	91 129	2,6	37 750	1,5
Královéhradecký	2 434	6,2	91,8	8,2	234 714	6,7	170 210	6,6
Pardubický	2 315	5,9	92,2	7,8	228 925	6,5	177 388	6,9
Vysočina	3 863	9,8	92,4	7,6	373 301	10,6	291 716	11,4
Jihomoravský	8 165	20,7	94,9	5,1	362 937	10,3	325 243	12,7
Olomoucký	1 885	4,8	90,1	9,9	241 154	6,9	180 271	7,0
Zlínský	3 024	7,7	95,1	4,9	149 889	4,3	96 279	3,8
Moravskoslezský	2 892	7,3	94,3	5,7	213 379	6,1	130 355	5,1

¹⁾ Výměra od 1 ha obhospodařované zemědělské půdy vlastní nebo pronajaté, nebo plocha od 1 500 m² intenzivních plodin (sady, zelenina, květiny), nebo 1 000 m² vinic, nebo 300 m² skleníků a pařenišť, nebo chov alespoň 1 kusu skotu, nebo 2 kusy prasat, nebo 4 kusy ovcí a koz, nebo 50 kusů drůbeže, nebo 100 kusů králíků, nebo kožešinových zvířat.

²⁾ SGM (Standard Gross Margin, Standardní příspěvek na úhradu) vyjadřuje ekonomický přínos jednotky produkce rostlinné a živočišné výroby. Je stanoven na 1 ha každé plodiny rostlinné výroby a jeden kus jednotlivých kategorií zvířat. Jeho hodnota odpovídá standardní hodnotě produkce z 1 ha dané plodiny, nebo 1 kusu dané kategorie zvířat po odpočtu specifických (variabilních) nákladů na produkci této výroby. Standardní příspěvky na úhradu jsou stanoveny v jednotlivých zemích EU pro všechny plodiny a kategorie zvířat podle reálných podmínek dané země a jsou pravidelně aktualizovány. Standardní příspěvky ČR zpracovává Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky (VÚZE), od 1. 7. 2008 Ústav zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI).

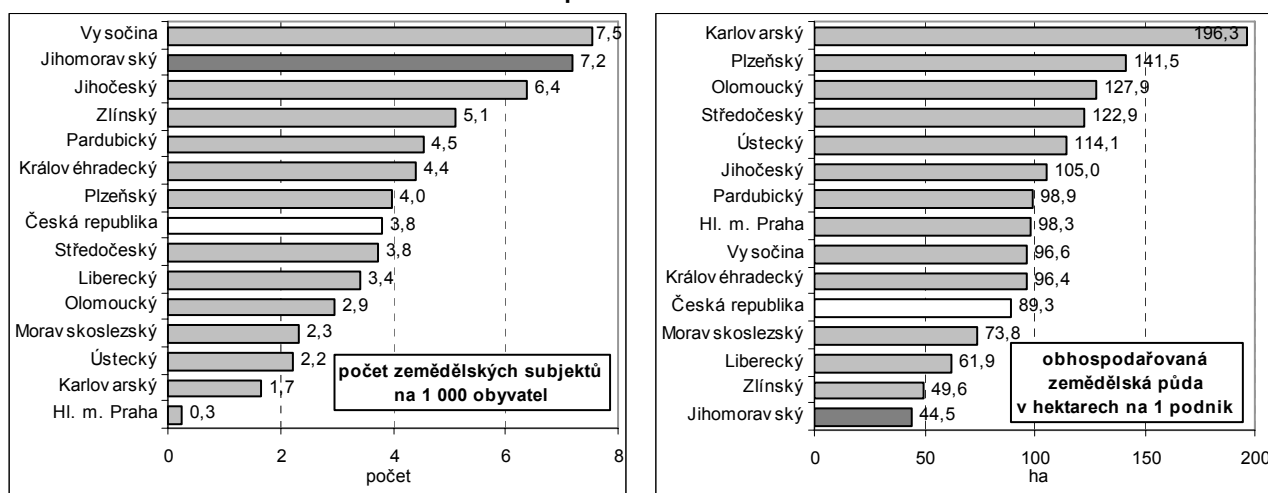
³⁾ Podrobnější informace o tvorbě výběrových souborů a metodice dopočtu jsou součástí publikace ČSÚ 2126-08 Strukturální výsledky za zemědělství v roce 2007, str. 10 – 11.

Získané údaje jsou dopočteny na základní soubor (zemědělství ČR) podle sídla podniku. Poskytují tak základní informace o velikosti, struktuře a vývoji zemědělských podniků, jejich vybavenosti, způsobu hospodaření – konvenční, ekologické hospodaření, výrobní orientaci a v neposlední řadě také o nezemědělských činnostech.

Pro rámcové mezikrajské a meziokresní srovnání v Jihomoravském kraji jsou ve stručnosti uvedeny pouze výsledky šetření za rok 2007. Pro vývoj v kraji je možno uvést i údaje za rok 2005, ovšem vzhledem k územním změnám spojeným se sladěním hranic okresů a správních obvodů ORP k 1. 1. 2007 údaje za okresy již srovnatelné nejsou.

V Jihomoravském kraji podle výsledků šetření působilo v roce 2007 v zemědělství **8 165 subjektů**, což byl ve srovnání s ostatními kraji počet nejvyšší a tvořil 20,7 % republikového celku. Z celkového počtu bylo **7 749 podniků fyzických osob** (21,3 % republikového počtu) a **416 podniků právnických osob** (14,1 % republikového počtu). Počet podniků fyzických osob se proti roku 2005 snížil o 511, tj. o 6,2 %, naproti tomu počet právnických subjektů v zemědělství kraje vzrostl o 20, tj. o 5,1 %. Z pohledu právní formy zemědělských subjektů v kraji u fyzických osob převládali zemědělstí podnikatelé a samostatně hospodařící rolníci – 4 392, u právnických osob společnosti s ručením omezeným – 239 a akciové společnosti – 102.

Graf 16 Počet subjektů na 1 000 obyvatel a obhospodařovaná zemědělská půda v hektarech na 1 podnik v roce 2007

Tab. 3.1.2 Obhospodařovaná půda fyzickými a právnickými osobami v okresech Jihomoravského kraje v roce 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Obhospodařovaná zemědělská půda (ha)						Obhospodařovaná orná půda (ha)			
	celkem	v tom podle druhu vlastnictví				z celku podle vlastnictví půdy (%)		celkem	z toho podle vlastnictví půdy (%)	
		podniky fyzických osob		podniky právnických osob		vlastní	najatá od jiných		vlastní	najatá od jiných
		celkem	na 1 podnik	celkem	na 1 podnik					
Jihomoravský kraj	362 937	73 073	9,4	289 864	696,8	14,0	86,0	325 243	12,6	87,4
v tom okresy:										
Blansko	35 081	4 703	12,5	30 378	979,9	8,7	91,3	27 744	7,4	92,6
Brno-město	7 336	2 779	13,7	4 557	189,9	30,6	69,4	5 911	26,9	73,1
Brno-venkov	62 002	16 959	17,4	45 043	672,3	18,4	81,6	57 350	16,9	83,1
Břeclav	55 852	13 164	4,8	42 688	371,2	17,0	83,0	46 565	12,7	87,3
Hodonín	56 623	9 377	4,5	47 246	762,0	8,9	91,1	47 793	7,2	92,8
Vyškov	43 106	8 499	41,3	34 607	1384,3	9,9	90,1	41 295	9,1	90,9
Znojmo	102 937	17 591	15,3	85 346	927,7	15,0	85,0	98 586	14,7	85,3

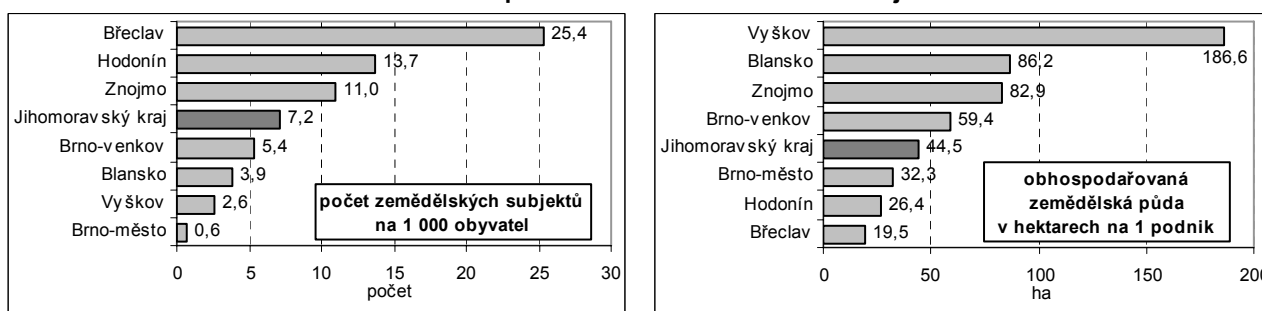
Výměra obhospodařované zemědělské půdy v Jihomoravském kraji, jež činila téměř 363 tis. ha, byla mezi kraji čtvrtá nejvyšší, ovšem podíl kraje na **výměře orné půdy** České republiky, který činil 12,7 %, byl v roce 2007 druhý nejvyšší. Proti roku 2005 se výměra zemědělské i orné půdy v Jihomoravském kraji prakticky nezměnila, ovšem v celostátním měřítku se udává, že v období 2001 – 2007 se výměra zemědělské půdy snížila o 3,4 % a výměra orné půdy o 6,9 %. **Stupeň zornění** (podíl orné půdy z obhospodařované zemědělské půdy) činil v kraji 89,6 % a byl mezi kraji nejvyšší. **Intenzita podnikatelské aktivity v odvětví zemědělství**, vyjádřená jako počet subjektů v zemědělství připadající na tisíc obyvatel, byla

v Jihomoravském kraji druhá nejvyšší po kraji Vysočina (7,2, resp. 7,5 subjektů na 1000 obyvatel). Z hlediska **velikosti podniku**, vyjádřené jako množství obhospodařované půdy na jeden podnik, patřily zemědělské subjekty v Jihomoravském kraji mezi nejmenší. Na jeden podnik v roce 2007 připadlo v Jihomoravském kraji pouze 44,5 hektarů půdy (na jeden podnik fyzických osob připadlo v průměru 9,4 hektarů obhospodařované zemědělské půdy – nejnižší hodnota mezi kraji ČR a na jeden podnik právnických osob připadlo v průměru 696,8 hektarů obhospodařované zemědělské půdy – čtvrtá nejnižší hodnota mezi kraji ČR).

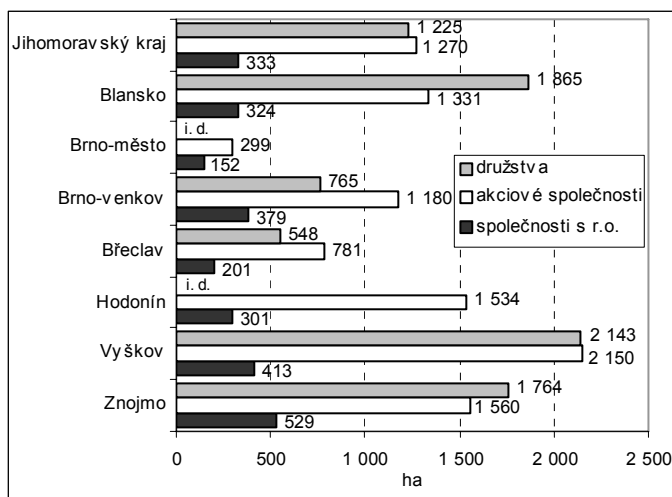
Z okresů Jihomoravského kraje je nutno zmínit okres Znojmo, v roce 2007 se zde nacházelo 28,4 % výměry zemědělské půdy kraje, výměra orné půdy tvořila dokonce 30,3 % orné půdy v kraji. V tomto okrese (spolu s okresem Vyškov) byl zjištěn i nejvyšší stupeň zornění – orná půda zde tvořila 95,8 % ze zemědělské půdy. Naopak nejnižší podíl orné půdy byl v okrese Blansko – 79,1 %.

Podniky fyzických osob v Jihomoravském kraji v roce 2007 sice tvořily 94,9 % subjektů v zemědělství, ovšem obhospodařovaly pouze 20,1 % zemědělské půdy kraje. Nejvýraznější rozdíl těchto podílů byl zjištěn v okrese Hodonín – fyzické osoby tvořily 97,1 % subjektů, ovšem jimi obhospodařovaná půda tvořila pouze 16,6 % výměry zemědělské půdy okresu. Zatímco podniky fyzických osob obhospodařovaly půdu, která byla dílem 44,9 % **půda vlastní**, podniky právnických osob obhospodařovaly půdu, z níž 93,8 % tvořila **půda v nájmu**. Proti roku 2005 poklesl zájem o pronájem půdy, obhospodařovaná půda v nájmu celkem tehdy tvořila 87,8 %, v roce 2007 86,0 %.

Graf 17 Počet subjektů na 1 000 obyvatel a obhospodařovaná zemědělská půda v hektarech na 1 podnik v roce 2007 podle okresů Jihomoravského kraje

Graf 18 Výměra obhospodařované půdy na 1 podnik podle právní formy v roce 2007

Bylo již uvedeno, že jeden podnik fyzických osob v Jihomoravském kraji obhospodařoval v průměru 9,4 hektarů zemědělské půdy (v roce 2005 8,7 ha). Naproti tomu na jeden zemědělský podnik právnických osob připadlo v roce 2007 průměrně 696,8 hektarů půdy (v roce 2005 735,1 ha). Z podniků právnických osob na největší průměrné výměře hospodařily akciové společnosti, a to na 1 270 ha (v roce 2005 1 305 ha), na jedno družstvo připadlo v průměru 1 225 ha (v roce 2005 1 243 ha) a na společnost s ručením omezeným 333 ha (v roce 2005 355 ha). Srovnáme-li průměrnou plochu, největší družstva a akciové společnosti hospodařily na okrese Vyškov, společnosti s ručením omezeným pak v okrese Znojmo.

Výsledkem hospodářské činnosti subjektu v zemědělství je živočišná či rostlinná produkce. Podle jejího určení je u podniků fyzických osob možno hovořit o **podílu spotřeby**, který je určen pro spotřebu domácnosti hospodáře (spotřeba konečné produkce bez započtení meziprodukce jako jsou krmiva pro hospodářská zvířata), u právnických i fyzických osob o **podílu přímého prodeje spotřebitelům** (prodej produktů osobám či subjektům, kteří výrobky sami spotřebují a neobchodují s nimi dále).

Podniky fyzických osob v Jihomoravském kraji měly podle šetření nejnižší podíl jednotek se spotřebou hospodáře menší než 50 % konečné produkce. Jednodušeji řečeno, byl zde nejvyšší podíl těch, kteří více než polovinu produkce měly určenu pro vlastní spotřebu. Obdobná situace byla i v Moravskoslezském kraji, naopak v Hl. m. Praze či Karlovarském kraji patřil podíl fyzických osob s vyšší vlastní spotřebou k nejnižším.

Tab. 3.1.3 Podniky fyzických a právnických osob podle určení produkce v krajích ČR v roce 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Podniky fyzických osob					Podniky právnických osob		
	celkem	z toho se spotřebou domácnosti hospodáře menší než 50 % konečné produkce		z toho s podílem přímého prodeje menším než 50 % z celkových tržeb		celkem	z toho s podílem přímého prodeje menším než 50 % z celkových tržeb	
		celkem	v %	celkem	v %		celkem	v %
Česká republika	36 455	24 221	66,4	30 260	83,0	2 941	2 529	86,0
v tom kraje:								
Hl. město Praha	254	230	90,6	192	75,6	54	41	75,9
Středočeský	4 057	2 996	73,8	3 173	78,2	398	326	81,9
Jihočeský	3 659	2 673	73,1	3 141	85,8	366	330	90,2
Plzeňský	2 023	1 675	82,8	1 443	71,3	191	163	85,3
Karlovarský	433	372	85,9	385	88,9	74	68	91,9
Ústecký	1 674	1 387	82,9	1 300	77,7	163	137	84,0
Liberecký	1 367	923	67,5	1 215	88,9	105	85	81,0
Královéhradecký	2 235	1 668	74,6	1 856	83,0	199	163	81,9
Pardubický	2 134	1 468	68,8	1 725	80,8	181	158	87,3
Vysočina	3 569	2 216	62,1	3 197	89,6	294	270	91,8
Jihomoravský	7 749	4 208	54,3	6 380	82,3	416	353	84,9
Olomoucký	1 699	1 269	74,7	1 387	81,6	186	160	86,0
Zlínský	2 875	1 648	57,3	2 582	89,8	149	137	91,9
Moravskoslezský	2 727	1 490	54,6	2 285	83,8	165	138	83,6

U podílu přímého prodeje spotřebitelům u podniků fyzických osob již mezi jednotlivými kraji nebyly tak výrazné rozdíly, navíc se hodnoty těchto podílů blížily hodnotám tohoto ukazatele u podniků právnických osob. Obecně řečeno, podniky fyzických i právnických osob produkci převážně prodávaly jednotkám, jež ji využívaly ke zpracování či dalšímu obchodování.

Tab. 3.1.4 Zemědělské podniky podle počtu pracovníků v krajích ČR k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Počet podniků celkem	v tom s počtem pracovníků (%)							
		1 - 5	6 - 9	10 - 19	20 - 24	25 - 49	50 - 99	100 - 199	200 a více
Česká republika	39 396	90,7	3,8	1,8	0,5	1,4	1,1	0,5	0,1
v tom kraje:									
Hl. město Praha	308	89,9	4,5	3,6	1,0	-	0,6	0,3	-
Středočeský	4 455	90,5	3,4	1,7	0,7	1,7	1,1	0,7	0,2
Jihočeský	4 025	90,1	3,8	2,0	0,4	1,7	1,5	0,4	0,0
Plzeňský	2 214	91,0	2,6	1,6	0,5	2,0	1,4	0,9	0,0
Karlovarský	507	86,6	5,5	4,5	0,6	2,0	0,6	0,4	-
Ústecký	1 837	88,7	4,5	3,4	0,5	1,7	0,8	0,4	-
Liberecký	1 472	91,0	4,0	2,6	0,5	1,2	0,5	0,1	-
Královéhradecký	2 434	90,1	3,8	1,8	0,6	1,7	1,0	0,8	0,1
Pardubický	2 315	89,5	4,3	1,6	0,6	1,3	1,8	0,6	0,2
Vysočina	3 863	88,7	4,5	1,8	0,5	1,7	1,8	0,8	0,2
Jihomoravský	8 165	92,9	3,3	1,3	0,4	0,9	0,7	0,4	0,1
Olomoucký	1 885	87,3	4,5	2,2	0,5	2,1	2,1	1,0	0,2
Zlínský	3 024	92,7	3,9	1,1	0,3	0,8	0,9	0,3	0,0
Moravskoslezský	2 892	91,2	3,9	2,1	0,3	1,1	0,9	0,4	0,1

Velikostní struktura zemědělských podniků podle počtu pracovníků je zřejmá z tabulky 3.1.4. Do celkového počtu pracovníků v zemědělství se ve strukturálním šetření započítávají u subjektů ve vlastnictví fyzických osob nejen hospodáři a pravidelně pracující zaměstnanci, ale i pomáhající členové rodiny bez ohledu na to, zda na farmě pracují pravidelně či jen příležitostně. V podnicích právnických osob byli započítáni pravidelně pracující zaměstnanci i pracující majitelé. Z celkového počtu 192 tisíc pracovníků v zemědělství (bez sezónních) jich bylo nejvíce sečteno v Jihomoravském, Středočeském kraji a na Vysočině.

V porovnání s republikovým průměrem byly v Jihomoravském kraji výrazněji zastoupeny podniky s 1 až 5 pracovníky, podíl této velikostní skupiny byl mezi kraji nejvyšší. Podíly ostatních velikostních skupin byly v porovnání s republikovým průměrem nižší s výjimkou největší velikostní skupiny – zde byl podíl shodný.

Údaje o pracovních silách jsou strukturálním šetřením zjišťovány vždy za období říjen až září (např. říjen 2006 až září 2007). Počty pracovníků jsou uváděny ve fyzických osobách, zemědělská práce je měřena pomocí tzv. roční pracovní jednotky (AWU – Annual Work Unit).

Tab. 3.1.5 Pracovníci v zemědělství podle věku v krajích ČR k 30. 9. 2007¹⁾

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Pracovníci v zemědělství (fyzické osoby)					Přepočtený počet osob na plně zaměstnané (AWU)	Obhospodařovaná půda na 1 plně zaměstnaného pracovníka AWU (ha)	
	celkem	v tom podíl (%) osob ve věku					zemědělská	orná
		do 24 let	25 - 44 let	45 - 64 let	65 a více let			
Česká republika	191 939	5,9	34,0	52,3	7,8	133 957	26,3	19,2
v tom kraje:								
Hl. město Praha	1 223	4,1	35,2	52,2	8,6	941	32,2	19,4
Středočeský	23 633	5,3	34,2	53,2	7,3	18 052	30,3	26,6
Jihočeský	19 169	5,9	33,4	52,9	7,8	13 880	30,5	18,8
Plzeňský	11 854	4,6	33,0	56,5	5,9	9 326	33,6	22,2
Karlovarský	2 224	7,1	35,2	51,7	6,0	1 691	58,9	24,0
Ústecký	8 008	6,1	35,0	52,4	6,4	5 911	35,5	25,4
Liberecký	5 483	6,7	35,4	48,5	9,4	3 520	25,9	10,7
Královéhradecký	13 005	5,6	33,5	53,0	7,8	9 365	25,1	18,2
Pardubický	13 375	6,1	36,0	51,6	6,3	10 021	22,8	17,7
Vysočina	22 830	6,1	35,1	51,0	7,7	16 181	23,1	18,0
Jihomoravský	33 882	5,9	32,2	51,9	10,0	19 560	18,6	16,6
Olomoucký	12 721	5,9	35,3	54,1	4,8	9 517	25,3	18,9
Zlínský	11 659	6,5	32,9	50,2	10,4	7 297	20,5	13,2
Moravskoslezský	12 870	7,0	34,6	50,5	7,9	8 694	24,5	15,0

¹⁾ bez sezónních pracovníků

Počet hodin obsažených v pracovní jednotce odpovídá počtu hodin skutečně odpracovaných v rámci práce na plný pracovní úvazek v zemědělství (roční fond pracovní doby byl stanoven na 1 800 hodin). Pracovníci byly v šetření zařazeny do kategorií podle počtu odpracovaných hodin do 499, 500 až 899, 900 až 1 349, 1 350 až 1 799 a 1 800 a více hodin.

Tab. 3.1.6 Pracovníci v zemědělství podle věku v okresech Jihomoravského kraje k 30. 9. 2007¹⁾

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Pracovníci v zemědělství (fyzické osoby)					Přepočtený počet osob na plně zaměstnané (AWU)	Obhospodařovaná půda na 1 plně zaměstnaného pracovníka AWU (ha)	
	celkem	v tom podíl osob (%) ve věku					zemědělská	orná
		do 24 let	25 - 44 let	45 - 64 let	65 a více let			
Jihomoravský kraj	33 882	5,9	32,2	51,9	10,0	19 560	18,6	16,6
v tom okresy:								
Blansko	2 384	5,4	34,1	52,9	7,6	1 791	19,6	15,5
Brno-město	1 306	5,2	39,2	48,7	6,9	919	8,0	6,4
Brno-venkov	4 452	6,2	31,2	52,7	9,9	2 796	22,2	20,5
Břeclav	9 613	6,4	30,1	51,9	11,6	4 504	12,4	10,3
Hodonín	8 490	6,9	32,6	48,6	11,9	3 997	14,2	12,0
Vyškov	1 620	4,4	33,1	57,2	5,4	1 355	31,8	30,5
Znojmo	6 018	4,1	33,2	54,9	7,8	4 198	24,5	23,5

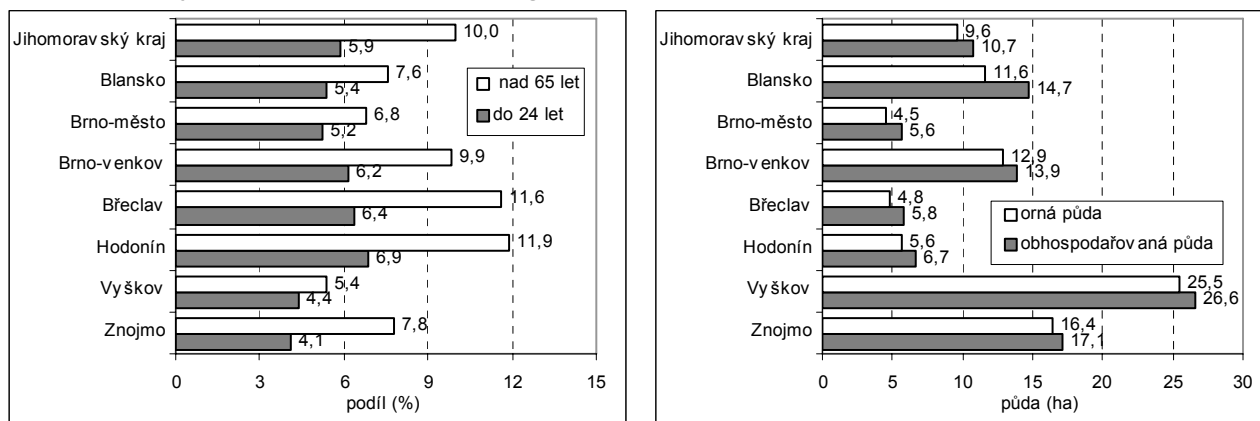
¹⁾ bez sezónních pracovníků

V roce 2007 pracovalo v zemědělství Jihomoravského kraje bez ohledu na počet odpracovaných hodin téměř 34 tis. **fyzických osob**, což bylo 17,7 % z republikového počtu a ve srovnání s ostatními kraji nejvyšší počet. Proti roku 2005 se tento počet zvýšil prakticky o desetinu (o 3 467 osob). V roce 2007 v zemědělských podnicích fyzických osob působilo 19 670 pracovníků (58,1 % celku) a v podnicích právnických osob 14 212 osob (41,9 % celku). Jestliže počet fyzických osob zaměstnaných v zemědělství v Jihomoravském kraji proti roku 2005 vzrostl, pak u **přepočteného počtu osob** na plně zaměstnané byl zaznamenán pokles, a to z 21 086 na 19 560 osob (o 1 526 přepočtených osob, tj. o 7,2 %). Přepočtený počet osob tvořil 57,7 % z počtu fyzických osob. V okresech Břeclav a Hodonín byl tento podíl nejnižší – 47 %, naproti tomu v okrese Vyškov nejvyšší – 84 %.

Podle počtu odpracovaných hodin bylo 33,4 % pracovníků zařazeno v kategorii do 499 odpracovaných hodin, 14,3 % v kategorii 500 až 899 hodin, 8,4 % v kategorii 900 až 1 349 hodin, 7,8 % v kategorii 1 350 až 1 799 hodin a 36,2 % v kategorii 1 800 a více hodin. Mezi pracovníky podniků fyzických a právnických osob byl zásadní rozdíl v podílu osob s odpracovaným plným ročním fondem pracovní doby. V podnicích právnických osob tento podíl představoval 70,5 %, kdežto u podniků fyzických osob pouze 11,3 %. Na druhé

straně tři čtvrtiny zaměstnaných v podnicích fyzických osob odpracovaly v souhrnu do 899 hodin v roce, v podnicích právnických osob to byla pouze desetina z nich.

Graf 19 Pracovníci v zemědělství v okresech Jihomoravského kraje
Zastoupení nejmladší a nestarší věkové kategorie Obhospodařovaná půda na 1 pracovníka v ha

Z věkové struktury pracovníků je zřejmé, že práce v zemědělství mladou generaci příliš neláká, nadpoloviční většinu tvořily ve všech krajích s výjimkou Libereckého osoby ve věku 45 až 64 let. Ovšem v Jihomoravském kraji byl zjištěn druhý nejvyšší podíl osob ve věku 65 a více let. U některých kategorií věkové struktury pracovníků v zemědělství v kraji byly zřejmé rozdíly mezi právními formami – u podniků fyzických osob činil podíl nejmladší generace 7,8 %, u právnických osob pak pouze 3,3 %. Nejvýraznější rozdíl byl však u nejstarší věkové skupiny, zatímco u právnických osob podíl činil pouze 2,9 %, u fyzických osob dosáhl 15,2 %, tedy o 12,3 bodu více. Z okresů Jihomoravského kraje je třeba zmínit okres Břeclav a Hodonín s nejvyššími podíly nejmladší i nejstarší věkové skupiny, dále okres Znojmo s nejnižším podílem nejmladší věkové skupiny a okres Vyškov s nejnižším podílem nejstarší věkové skupiny.

Spíše pro doplnění je možno uvést, že na jednoho plně zaměstnaného pracovníka v Jihomoravském kraji připadlo 18,6 hektarů zemědělské půdy, což byla ve srovnání s ostatními kraji nejnižší hodnota. Celkem 16,6 hektarů orné půdy na jednoho přepočteného pracovníka znamenalo čtvrtou nejnižší hodnotu v pořadí krajů.

Tab. 3.1.7 Zemědělské vzdělání vedoucích pracovníků v krajích ČR k 30. 9. 2007

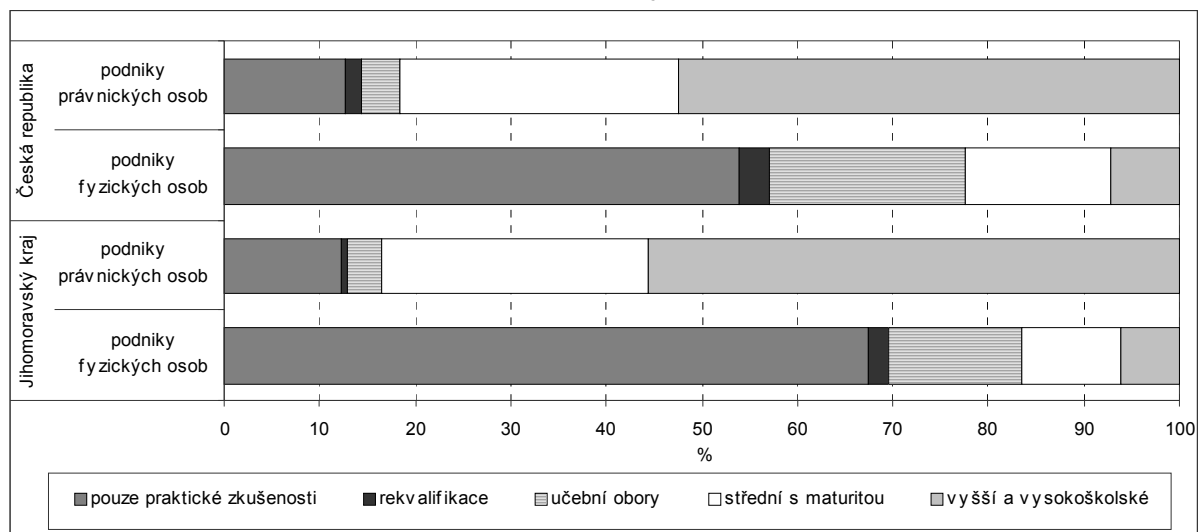
Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Vedoucí pracovníci v podnicích fyzických osob						Vedoucí pracovníci v podnicích právnických osob					
	celkem	v tom zemědělské vzdělání (%)					celkem	v tom zemědělské vzdělání (%)				
		pouze praktické zkušenosti	rekvalifikace	učební obory	střední s maturitou	vyšší a vysokoškolské		pouze praktické zkušenosti	rekvalifikace	učební obory	střední s maturitou	vyšší a vysokoškolské
Česká republika	36 454	53,8	3,3	20,5	15,2	7,2	2 941	12,6	1,8	4,0	29,3	52,4
v tom kraje:												
Hl. město Praha	254	50,0	6,3	6,3	16,5	20,9	54	24,1	16,7	3,7	18,5	37,0
Středočeský	4 057	44,8	3,4	23,3	18,9	9,7	398	12,6	1,3	3,8	25,9	56,5
Jihočeský	3 658	46,5	3,6	24,1	17,4	8,4	366	16,1	0,8	3,8	31,1	48,1
Plzeňský	2 024	42,0	4,6	28,2	17,5	7,6	191	14,1	1,0	2,1	29,3	53,4
Karlovarský	433	34,9	15,9	19,2	20,3	9,7	74	16,2	2,7	9,5	33,8	37,8
Ústecký	1 674	52,2	3,9	17,4	19,3	7,2	163	14,1	2,5	4,3	32,5	46,6
Liberecký	1 366	53,3	3,4	22,3	14,8	6,2	105	12,4	4,8	6,7	30,5	45,7
Královéhradecký	2 236	47,3	3,3	24,8	17,6	7,1	199	15,1	0,5	4,5	32,7	47,2
Pardubický	2 134	45,8	3,8	25,5	18,3	6,5	181	8,3	3,3	2,2	30,9	55,2
Vysočina	3 568	43,9	4,0	27,1	18,5	6,5	294	9,5	2,0	7,1	28,6	52,7
Jihomoravský	7 749	67,5	2,0	13,9	10,3	6,2	416	12,3	0,7	3,6	27,9	55,5
Olomoucký	1 699	46,9	4,1	22,4	17,2	9,4	186	7,0	0,5	3,8	25,8	62,9
Zlínský	2 874	70,0	1,5	14,9	9,0	4,6	149	8,7	2,7	1,3	24,8	62,4
Moravskoslezský	2 727	63,4	3,2	15,1	12,0	6,2	165	13,9	0,6	1,8	38,2	45,5

K výsledkům šetření v zemědělství patří i údaje o vzdělání vedoucích pracovníků. Z grafu i z tabulky je patrné, že existují výrazné rozdíly mezi podniky fyzických a právnických osob. Zatímco u podniků fyzických osob převažuje podíl osob ve vedení s praktickými zkušenostmi, u podniků právnických osob mají nadpoloviční většinu osoby s vyšším a vysokoškolským zemědělským vzděláním. Navíc u podniků právnických osob nejsou nijak výrazné rozdíly mezi podíly jednotlivých kvalifikací mezi Jihomoravským

krajem a ČR, kdežto u podniků fyzických osob je v kraji proti ČR velká převaha v zastoupení osob s praktickými zkušenostmi. Tento podíl byl mezi kraji druhý nejvyšší, zastoupení vysokoškolsky vzdělaných vedoucích pracovníků u podniků právnických osob bylo v pořadí krajů čtvrté nejvyšší.

Graf 20 Zemědělské vzdělání vedoucího pracovníka v zemědělských podnicích v Jihomoravském kraji v roce 2007

K důležitým výsledkům strukturálního šetření v zemědělství patří i sledování změn v **zaměření zemědělské převažující činnosti**. Za převažující zemědělskou výrobu se považuje výroba, která představuje alespoň dvě třetiny tržeb ze zemědělské činnosti zpravodajské jednotky. Z krajského porovnání je možno uvést spíše jen několik zajímavostí – např. v kraji Vysočina mělo 53,3 % podniků univerzální kombinované zaměření činnosti na rostlinnou i živočišnou produkci, v Jihomoravském kraji bylo 50,3 % podniků zaměřeno na pěstování ovoce včetně vinné révy, v Ústeckém kraji u 30,3 % podniků převažovala rostlinná výroba či v Pardubickém kraji bylo 23,9 % podniků zaměřeno na chov skotu.

Tab. 3.1.8 Převažující zaměření hospodářských subjektů v krajích ČR k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Podniky fyzických osob					Podniky právnických osob				
	celkem	v tom zaměření (%)				celkem	v tom zaměření (%)			
		převažující rostlinná výroba	převažující živočišná výroba	rostlinná kombinovaná se živočišnou	rybolov, chov ryb apod.		převažující rostlinná výroba	převažující živočišná výroba	rostlinná kombinovaná se živočišnou	rybolov, chov ryb apod.
Česká republika	35 454	41,5	29,7	28,0	0,1	2 940	32,4	23,2	43,6	0,5
v tom kraje:										
Hl. město Praha	254	62,2	29,9	6,7	-	54	46,3	29,6	24,1	-
Středočeský	4 055	45,8	23,2	30,5	0,1	398	41,2	17,6	40,5	-
Jihočeský	3 659	24,1	43,2	31,6	0,3	366	16,9	35,5	46,2	1,1
Plzeňský	2 023	26,2	37,7	34,9	0,2	191	18,3	19,9	61,3	0,5
Karlovarský	433	15,5	54,7	27,7	0,2	74	32,4	36,5	31,1	-
Ústecký	1 674	56,9	29,0	12,9	0,2	163	53,4	23,9	22,7	-
Liberecký	1 367	27,1	47,9	24,1	0,1	105	20,0	35,2	44,8	-
Královéhradecký	2 235	36,0	38,6	24,8	0,1	199	25,1	29,1	44,2	1,0
Pardubický	2 134	22,8	54,2	22,4	-	181	26,5	26,5	47,0	-
Vysočina	3 568	24,6	22,0	52,2	0,0	294	17,0	16,0	66,0	1,0
Jihomoravský	6 750	76,8	6,9	16,1	-	415	57,3	12,3	29,4	0,2
Olomoucký	1 699	38,6	29,5	31,5	0,1	186	31,2	17,7	51,1	-
Zlínský	2 875	33,9	43,3	21,8	0,0	149	28,2	33,6	38,3	-
Moravskoslezský	2 727	33,6	29,2	36,8	0,1	165	29,7	23,0	44,2	1,8

V Jihomoravském kraji bylo v roce 2007 celkem 3 607 zemědělských subjektů, které se zabývaly právě pěstováním ovoce a vinné révy. Tento počet tvořil 81,6 % z republikového počtu subjektů zaměřených na ovocnářství a vinařství. Výrazná převaha této činnosti byla zaznamenána u podniků fyzických osob. Naproti tomu podniky právnických osob byly zaměřeny na zejména na rostlinnou a na klasickou zemědělskou výrobu, tedy kombinaci rostlinné a živočišné výroby. Z hlediska vývoje zaměření činnosti u fyzických osob vzrostl podíl subjektů zaměřených na pěstování ovoce prakticky na úkor jednotek s převažující rostlinnou

výrobou, u právnických osob vzrostl počet subjektů zaměřených na pěstování obilí doprovázený poklesem podílu subjektů zaměřených na kombinovanou výrobu. Obecně tedy platí, že specializovanou výrobou se zabývají spíše fyzické osoby, úzká specializace, která se uplatňuje u pěstování ovoce a vinné révy, je typická právě pro Jihomoravský kraj.

Tab. 3.1.9 Osevní plochy v krajích ČR v roce 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Obiloviny celkem (ha)	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Brambory celkem (ha)	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Cukrovka technická (ha)	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Olejniny (ha)	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)
Česká republika	1 544 496	100,0	32 655	100,0	54 065	100,0	442 228	100,0
v tom kraje:								
Hl. město Praha	10 061	0,7	32	0,1	548	1,0	3 952	0,9
Středočeský	296 548	19,2	7 463	22,9	15 273	28,2	88 950	20,1
Jihočeský	158 123	10,2	3 789	11,6	0	0,0	42 067	9,5
Plzeňský	125 447	8,1	1 270	3,9	0	0,0	36 920	8,3
Karlovarský	22 811	1,5	94	0,3	-	-	7 747	1,8
Ústecký	100 974	6,5	732	2,2	2 968	5,5	25 133	5,7
Liberecký	22 268	1,4	236	0,7	404	0,7	6 520	1,5
Královéhradecký	92 641	6,0	1 442	4,4	9 164	16,9	27 899	6,3
Pardubický	95 761	6,2	1 416	4,3	2 995	5,5	31 288	7,1
Vysočina	157 510	10,2	11 779	36,1	262	0,5	46 366	10,5
Jihomoravský	224 054	14,5	2 225	6,8	5 891	10,9	48 604	11,0
Olomoucký	108 321	7,0	682	2,1	9 027	16,7	32 426	7,3
Zlínský	57 766	3,7	295	0,9	1 067	2,0	16 709	3,8
Moravskoslezský	72 210	4,7	1 200	3,7	6 467	12,0	27 647	6,3

Na zaměření zemědělské činnosti subjektů hospodařících v zemědělství navazují údaje o **využití orné půdy**, o výměrách vybraných plodin. Z přehledu o podílu jednotlivých krajů na výměrách vybraných plodin vyplývá, že vzhledem k největší výměře orné půdy má výsadní postavení Středočeský kraj s výjimkou podílu na výměře brambor, kde dominuje kraj Vysočina. V Jihomoravském kraji byl podle výsledků šetření zjištěn druhý nejvyšší podíl na výměře obilovin. Více než 113 tis. ha pšenice tvořilo 14,2 % republikové výměry a 64 tis. ha ječmene 13,1 %, což byly druhé nejvyšší podíly. Kukuřice na zrno se v Jihomoravském kraji pěstovala na výměře téměř 37 tis. ha, což ve srovnání s ostatními kraji byla výměra nejvyšší a tvořila 36,9 % republikového celku. Rovněž plochy olejnin byly v Jihomoravském kraji druhé nejvyšší, z těchto plodin je třeba uvést výměru slunečnice na semeno – více než 12 tis. ha tvořilo 52,7 % z výměry této plodiny v ČR.

Tab. 3.1.10 Využití orné půdy v okresech Jihomoravského kraje v roce 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Obhospodařovaná orná půda celkem (ha)	z toho (%)								
		obiloviny	z toho		luskoviny	brambory	cukrovka	olejny	pícniny na orné půdě	bez sklizně
			pšenice	ječmen						
Jihomoravský kraj	325 243	68,9	35,0	19,6	1,5	0,7	1,8	14,9	9,9	0,4
v tom okresy:										
Blansko	27 744	58,4	30,0	18,7	1,8	0,7	1,3	14,4	21,1	0,1
Brno-město	5 911	65,6	40,1	23,1	3,4	1,2	5,6	17,5	2,3	0,1
Brno-venkov	57 350	69,3	38,1	21,8	0,8	0,7	3,1	14,3	10,2	0,1
Břeclav	46 565	71,0	34,2	14,2	0,7	0,6	0,4	11,8	10,5	1,0
Hodonín	47 793	70,3	35,3	11,5	0,8	0,3	1,1	15,2	9,3	0,6
Vyškov	41 295	69,4	30,0	31,0	1,2	0,2	1,0	19,5	7,9	0,3
Znojmo	98 586	69,9	36,5	20,1	2,7	1,1	2,3	14,8	8,0	0,2

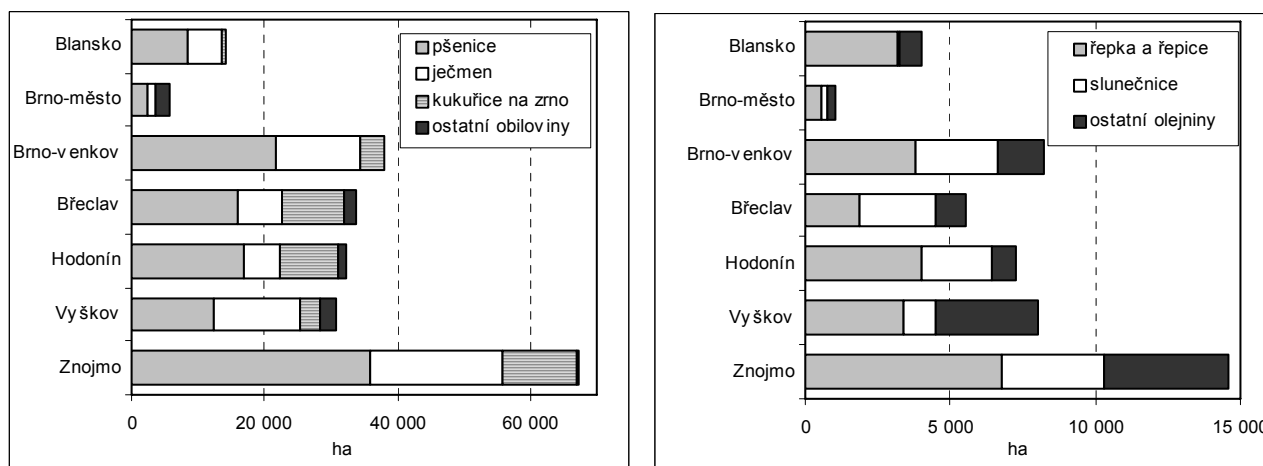
Výměry vybraných základních plodin se proti roku 2005 měnily. Na jedné straně bylo zaznamenáno zvýšení výměry osevních ploch obilovin (o 6 888 ha, tj. o 3,2 %), osevní plochy olejnin zůstaly prakticky stejné (byl upřednostněn výsev řepky a řepice nad slunečnicí na semeno – výměra řepky vzrostla o 8 709 ha, tj. o 58,0 %, kdežto výměra slunečnice na semeno poklesla o 7 169 ha, tj. o 36,1 %). Na druhé straně poklesla výměra zejména u okopanin – celkem o 2 460 ha, tj. o 22,7 % (plochy s bramborami se snížily o 13,6 % a s cukrovkou technickou o 28,7 %).

Využití orné půdy v okresech Jihomoravského kraje je podle výsledků šetření vcelku podobné s převahou osevních ploch obilovin. Výjimkou je pouze okres Blansko, zde obiloviny tvořily v roce 2007 jen 58,4 % z obhospodařované orné půdy, na druhé straně zde byl nejvyšší podíl ploch určených pro pícniny na orné

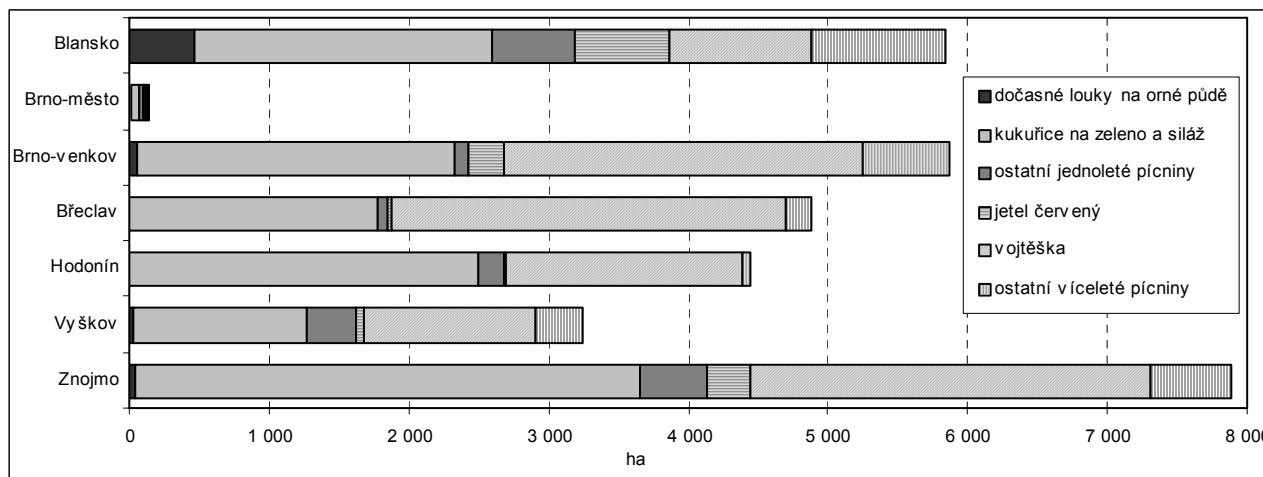
půdě – 21,1 % z výměry orné půdy okresu. Dále je možno uvést okres Vyškov, kde téměř pětina (19,5 %) využívané orné půdy je oseta olejnami.

Graf 21 Plochy obilovin a olejnin v okresech Jihomoravského kraje v roce 2007

V souvislosti s tradicí pěstování zeleniny je třeba za Jihomoravský kraj uvést i plochu orné půdy využívanou pro pěstování zeleniny a jahod. Výměra 2 865 ha tvoří sice pouze 0,9 % z výměry využívané orné půdy Jihomoravského kraje, ale tvoří 28,0 % z výměry půdy tohoto určení v ČR, celkem 1 104 hektarů této půdy, tj. 38,5 % z krajského celku, se nachází v okrese Břeclav.

Graf 22 Plochy pícnin na orné půdě v okresech Jihomoravského kraje v roce 2007

Vedle orné půdy využívané existují dvě kategorie orné půdy ladem (bez dotací a s dotacemi). **Orná půda ladem bez dotací** je půda, která v rámci systému střídání plodin není v daném vegetačním období využívána k účelům produkce. Není udržována v dobrém zemědělském a environmentálním stavu a podnik u ní nemá nárok na finanční podporu. **Orná půda ladem s dotacemi** je půda, která v rámci systému střídání plodin není v daném vegetačním období využívána k účelům produkce. Je udržována v dobrém zemědělském a environmentálním stavu a podnik u ní má právo na finanční podporu. Orná půda ladem s dotacemi zahrnuje půdu ladem bez jakékoli vegetace (úhor), půdu s přirozenou vegetací, kterou lze využít jako krmivo nebo zaorat a půdu osetou výlučně pro produkci zeleného hnojení.

V České republice bylo podle výsledků šetření 5 898 hektarů orné půdy ladem bez dotací (bez sklizně), největší díl této půdy byl v Ústeckém kraji – 1 095 ha, tj. 18,6 % celku. V Jihomoravském kraji byla tato půda na výměře 708 ha (12,0 % z celku ČR), z toho v okrese Břeclav 364 ha a v okrese Hodonín 264 ha (51,4 %, resp. 37,3 % z Jihomoravského kraje). Orné půdy ladem s dotacemi bylo v rámci ČR 9 806 hektarů, největší díl této půdy byl zjištěn ve Středočeském kraji – 1 840 ha, tj. 18,8 % celku. V Jihomoravském kraji byla tato půda na výměře 464 ha (4,7 % z celku ČR), z toho v okrese Znojmo 174 ha (37,5 %), v okrese Břeclav 121 ha (26,1 %) a v okrese Vyškov 106 ha (22,8 % z Jihomoravského kraje).

Výsledky strukturálního šetření v zemědělství zjištěné v rostlinné výrobě je možno **doplnit o údaje** za období let 2000 až 2008 zjištěné **z běžného statistického zjišťování**. Meziroční změny ve struktuře osevních ploch jsou poměrně výrazné a odrážejí nejen situaci na trhu se zemědělskými komoditami, ale

i změny v dotační politice státu a Evropské unie. Významný je i vliv omezování živočišné výroby spojený s nižšími požadavky na produkci krmiv pro chovaná hospodářská zvířata.

Tab. 3.1.11 Osevní plochy v Jihomoravském kraji v letech 2000 až 2008

	ha								
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Obiloviny celkem	220 222	219 458	203 881	191 697	216 799	214 939	214 189	223 156	221 491
Luskoviny	4 039	3 797	3 555	4 676	4 609	5 636	5 749	5 136	4 372
Brambory celkem	6 585	5 039	2 189	2 022	2 610	2 664	1 821	2 114	2 175
Cukrovka technická	6 176	8 874	8 791	9 664	9 132	8 284	6 672	5 331	5 399
Olejniný celkem	58 339	56 883	52 514	52 046	45 370	48 257	51 203	48 641	53 361
Pícniny na orné půdě	51 062	48 601	42 066	40 351	37 037	36 440	34 087	32 797	31 581

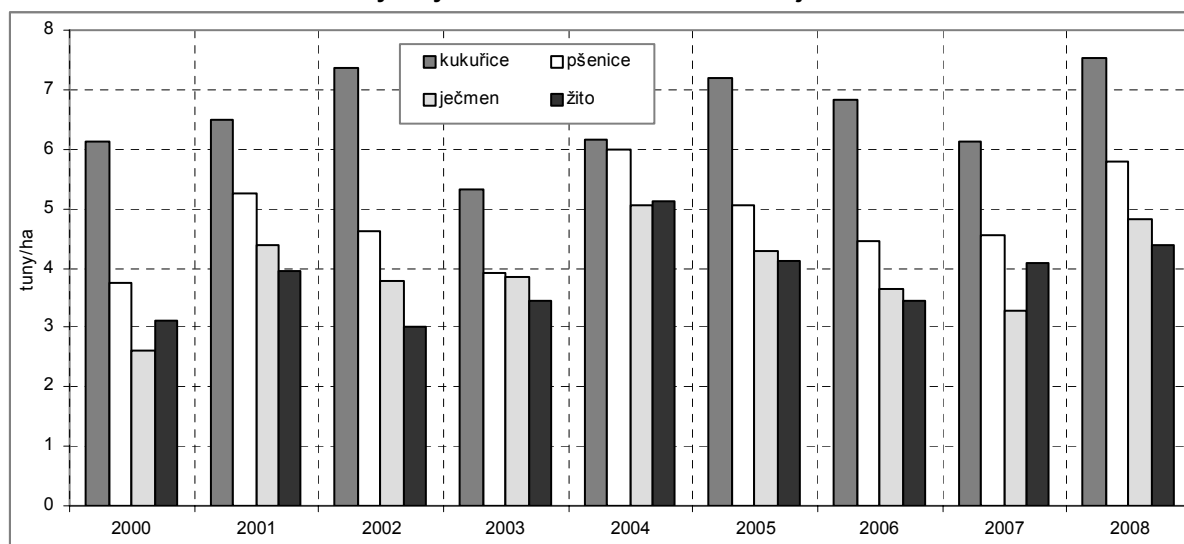
Plochy obilovin se od roku 2000 postupně snižovaly až do roku 2003, kdy dosáhly minima, v dalších letech znovu vzrostly. Opakem byla situace u osevních ploch technické cukrovky, v roce 2003 byly plochy nejvyšší a klesaly až do roku 2007. Od roku 2000 se v kraji postupně snižovaly osevní plochy brambor a pícnin na orné půdě. Vcelku velké výkyvy jsou po roce 2000 patrné u osevních ploch olejnin. V roce 2004 byly téměř o 18 % nižší než v roce 2000.

Tab. 3.1.12 Hektarové výnosy v Jihomoravském kraji v letech 2000 až 2008

	t/ha								
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Obiloviny celkem	3,6	5,1	4,8	4,1	5,7	5,1	4,5	4,4	5,8
Luskoviny	1,5	2,8	2,0	2,2	3,4	2,6	2,4	2,3	2,4
Brambory celkem	15,5	18,0	16,9	15,0	21,5	24,4	21,5	20,3	22,9
Cukrovka technická	43,0	44,0	48,6	42,9	48,7	52,8	51,1	46,7	53,1
Olejniný celkem	2,1	2,3	2,0	1,7	2,5	2,2	2,2	2,2	2,4
Pícniny na orné půdě (v hodnotě sena)	5,3	5,9	6,3	5,0	6,6	7,2	6,3	6,3	6,5

Významné meziroční rozdíly v hektarových výnosech jsou do značné míry ovlivněny průběhem počasí v jednotlivých letech. Nejméně příznivým rokem byl v Jihomoravském kraji pro rostlinnou výrobu rok 2003, kdy byly zaznamenány nejnižší výnosy obilovin, brambor, cukrovky, olejnin i pícnin na orné půdě. Jen výnos luskovin byl nižší v roce 2000, tento rok se jevil málo příznivý i pro ostatní plodiny, neboť u obilovin, brambor, cukrovky, olejnin i pícnin na orné půdě byly zaznamenány druhé nejnižší výnosy ve sledovaném období. Na druhé straně jednoznačně nelze stanovit rok nejpříznivější. Pro obiloviny, cukrovku technickou a olejninu to byl rok 2008, pro luskoviny a pícniny na orné půdě rok 2004 a pro brambory rok 2005.

Graf 23 Hektarové výnosy obilovin v Jihomoravském kraji v letech 2000 až 2008

Dlouhodobě nejvýnosnější obilovinou je kukuřice na zrna, jejíž hektarové výnosy se v kraji pohybovaly od 5,3 t/ha v roce 2003 po 7,6 t/ha v roce 2008. Výnosy druhé nejčastěji pěstované obiloviny – pšenice – se pohybovaly od 3,7 t/ha v roce 2000 po 6,0 t/ha v roce 2004. Třetí nejrozšířenější obilovinou byl ječmen, jeho výnos se pohyboval od 2,6 t/ha opět v roce 2000 po 5,0 t/ha stejně jako u pšenice v roce 2004.

Sklizeň rostlinných produktů přímo závisí na velikosti produkčních ploch a hektarových výnosech. Největší produkce obilovin byla zjištěna v kraji v roce 2008. Celková sklizeň 1 276,1 tis. tun byla o 63,4 % vyšší než

sklizeň v roce 2003, kdy byla sklizeň obilovin naopak nejnižší. Luskovin a technické cukrovky se ve sledovaném období sklídilo nejvíce v roce 2004, v roce 2008 se sklídilo nejvíce olejnin a v roce 2001 největší množství pícnin na orné půdě. Brambor se sklídilo nejvíce na počátku sledovaného období, v roce 2003 to již byla pouze necelá třetina výchozího množství a v roce 2008 přibližně polovina sklizně roku 2000.

Tab. 3.1.13 Sklizeň v Jihomoravském kraji v letech 2000 až 2008

tis. tun

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Obiloviny celkem	785,3	1 125,2	971,1	780,9	1 245,1	1 128,9	964,2	977,2	1 276,1
Luskoviny	5,8	10,8	7,1	10,3	15,5	14,5	13,9	11,6	10,7
Brambory celkem	101,8	90,5	36,9	30,3	56,0	65,1	39,2	42,9	49,8
Cukrovka technická	262,9	390,5	427,2	414,8	444,7	437,0	340,8	248,9	286,9
Olejnin celkem	122,5	127,5	106,8	89,0	114,7	105,2	112,1	107,6	130,6
Pícniny na orné půdě (v hodnotě sena)	270,8	277,8	263,4	196,7	229,6	225,6	210,2	203,0	203,3

V **živočišné produkci** podle výsledků strukturálního šetření v zemědělství patřily zemědělské podniky Jihomoravského kraje k významným chovatelům drůbeže a prasat. Počtem kusů drůbeže se kraj podílel na republikovém úhrnu 18,6 %, což mezi ostatními kraji znamenalo prvenství. Podíl kraje 15,3 % na úhrnném stavu prasat byl podíl nejvyšší společně se Středočeským krajem (počet prasat v Jihomoravském kraji byl však vyšší). Na stavu skotu se kraj podílel šestým nejnižším podílem (5,3 %), v čele pořadí byl v této oblasti Jihočeský kraj.

Tab. 3.1.14 Stav hospodářských zvířat v krajích ČR k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Skot celkem	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Prasata celkem	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Drůbež celkem	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Intenzita chovu	
							skotu na 100 ha zem. půdy	prasat na 100 ha orné půdy
Česká republika	1 419 007	100,0	2 875 874	100,0	29 303 202	100,0	40,3	112,0
v tom kraje:								
Hl. město Praha	6 484	0,5	7 011	0,2	766 339	2,6	21,4	38,4
Středočeský	154 705	10,9	438 629	15,3	5 327 811	18,2	28,3	91,2
Jihočeský	218 354	15,4	352 520	12,3	4 318 784	14,7	51,7	135,0
Plzeňský	160 725	11,3	217 500	7,6	2 572 819	8,8	51,3	105,1
Karlovarský	36 521	2,6	27 317	0,9	233 167	0,8	36,7	67,3
Ústecký	41 226	2,9	109 445	3,8	2 001 811	6,8	19,7	72,8
Liberecký	42 444	3,0	36 748	1,3	118 417	0,4	46,6	97,3
Královéhradecký	109 632	7,7	216 898	7,5	1 941 527	6,6	46,7	127,4
Pardubický	120 755	8,5	181 855	6,3	2 327 479	7,9	52,7	102,5
Vysočina	215 604	15,2	410 722	14,3	852 072	2,9	57,8	140,8
Jihomoravský	74 615	5,3	439 430	15,3	5 457 667	18,6	20,6	135,1
Olomoucký	96 071	6,8	218 653	7,6	448 048	1,5	39,8	121,3
Zlínský	58 787	4,1	118 498	4,1	1 577 450	5,4	39,2	123,1
Moravskoslezský	83 083	5,9	100 647	3,5	1 359 813	4,6	38,9	77,2

Ukazatel **intenzity chovu** drůbeže v Jihomoravském kraji (1 678 kusů drůbeže na 100 ha orné půdy) byl mezi kraji nejvyšší (pomineme-li Hl. m. Prahu, kde je nesrovnatelně menší výměra orné půdy). Intenzita chovu prasat (135 prasat na 100 ha orné půdy) byla druhá nejvyšší, naopak intenzita chovu skotu (21 kusů skotu na 100 ha zemědělské půdy) byla mezi kraji druhá nejnižší. V případě intenzity chovu prasat i skotu byly nejvyšší hodnoty zjištěny v kraji Vysočina.

Tab. 3.1.15 Hospodářská zvířata v okresech Jihomoravského kraje k 30. 9. 2007

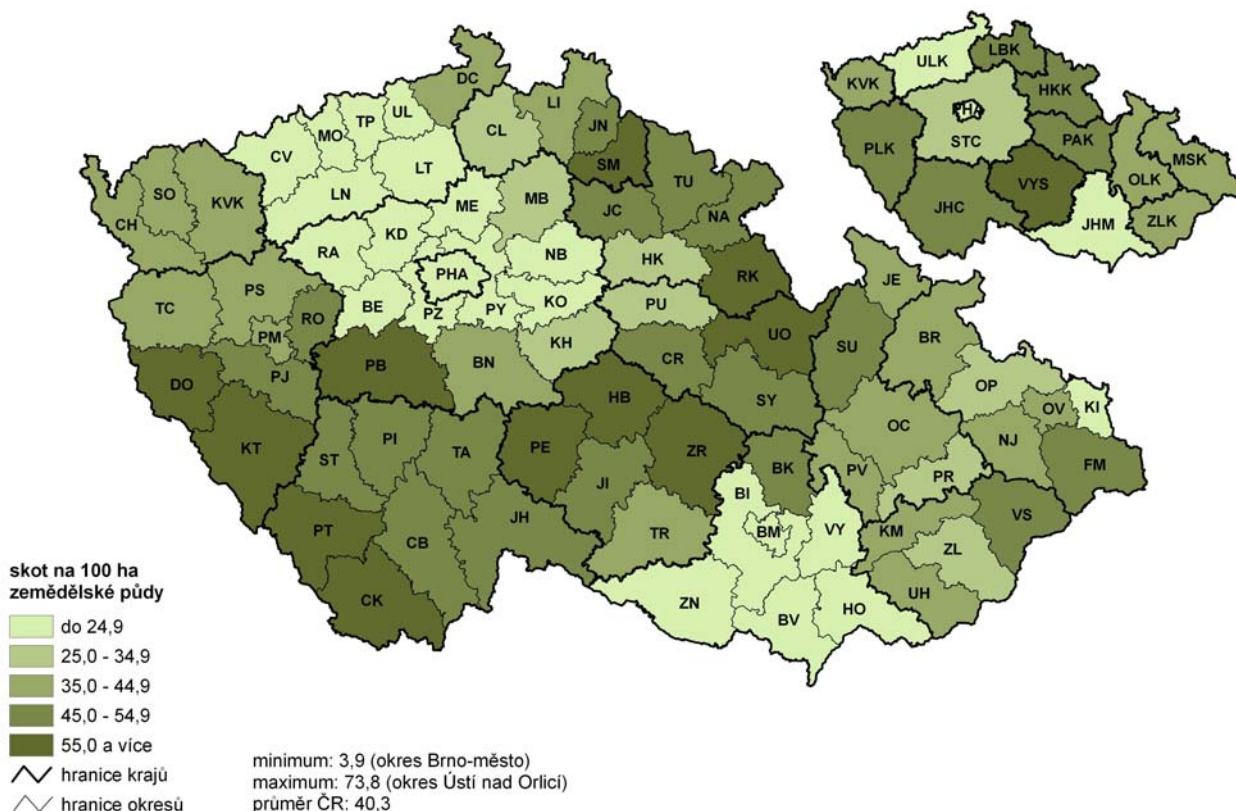
Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

kusy

	Skot	z toho krávy	Prasata	Ovce a berani	Kozy a kozli	Koně	Drůbež
Jihomoravský kraj	74 615	29 303	439 430	6 180	999	1 812	5 457 667
v tom okresy:							
Blansko	16 315	6 396	29 494	1 290	294	190	257 933
Brno-město	283	86	5 605	395	171	164	330
Brno-venkov	14 470	5 366	53 644	626	129	436	1 358 024
Břeclav	9 584	3 503	52 780	651	91	222	861 989
Hodonín	10 172	4 036	67 282	1 579	206	356	951 961
Vyškov	8 304	4 074	52 456	830	.	246	291 678
Znojmo	15 487	5 838	178 169	809	98	198	1 735 751

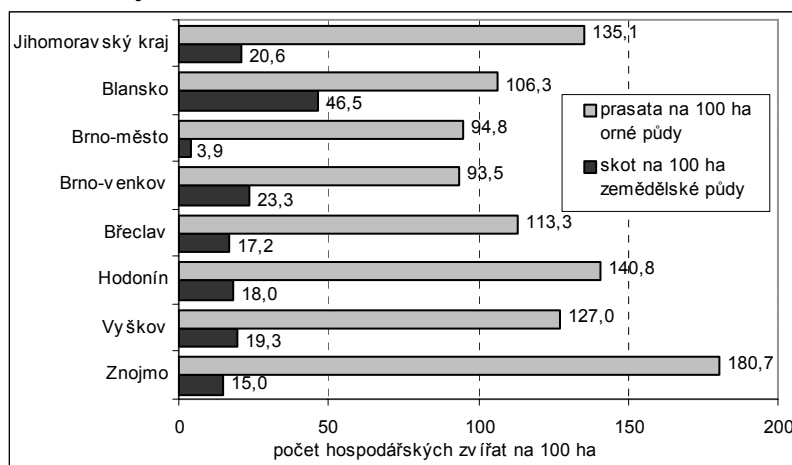
Intenzita chovu skotu v okresech ČR k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

Jihomoravský kraj tedy dominoval v chovu drůbeže, jistě také proto, že **stav drůbeže** se proti roku 2005 zvýšil o 1,16 mil. kusů, tj. o 27,1 %. Převážnou část tvořila kuřata na výkrm – 4,45 mil. kusů představovalo 81,5 % z krajského stavu drůbeže a 23,5 % z republikového počtu kuřat na výkrm. Spíše zajímavostí je, že v Jihomoravském kraji zemědělci chovali 204 tis. krůt (25,5 % počtu v ČR) a 2,1 tis. křepelek (22,9 % chovaného stavu v ČR). Chov drůbeže v kraji byl z 96,2 % realizován v podnicích právnických osob. Z okresů Jihomoravského kraje byly nejčetnější chovy drůbeže evidovány v okrese Znojmo (31,8 %), za ním se umístil okres Brno-venkov (24,9 %).

Graf 24 Počet hospodářských zvířat na 100 ha obhospodařované půdy v okresech Jihomoravského kraje k 30. 9. 2007

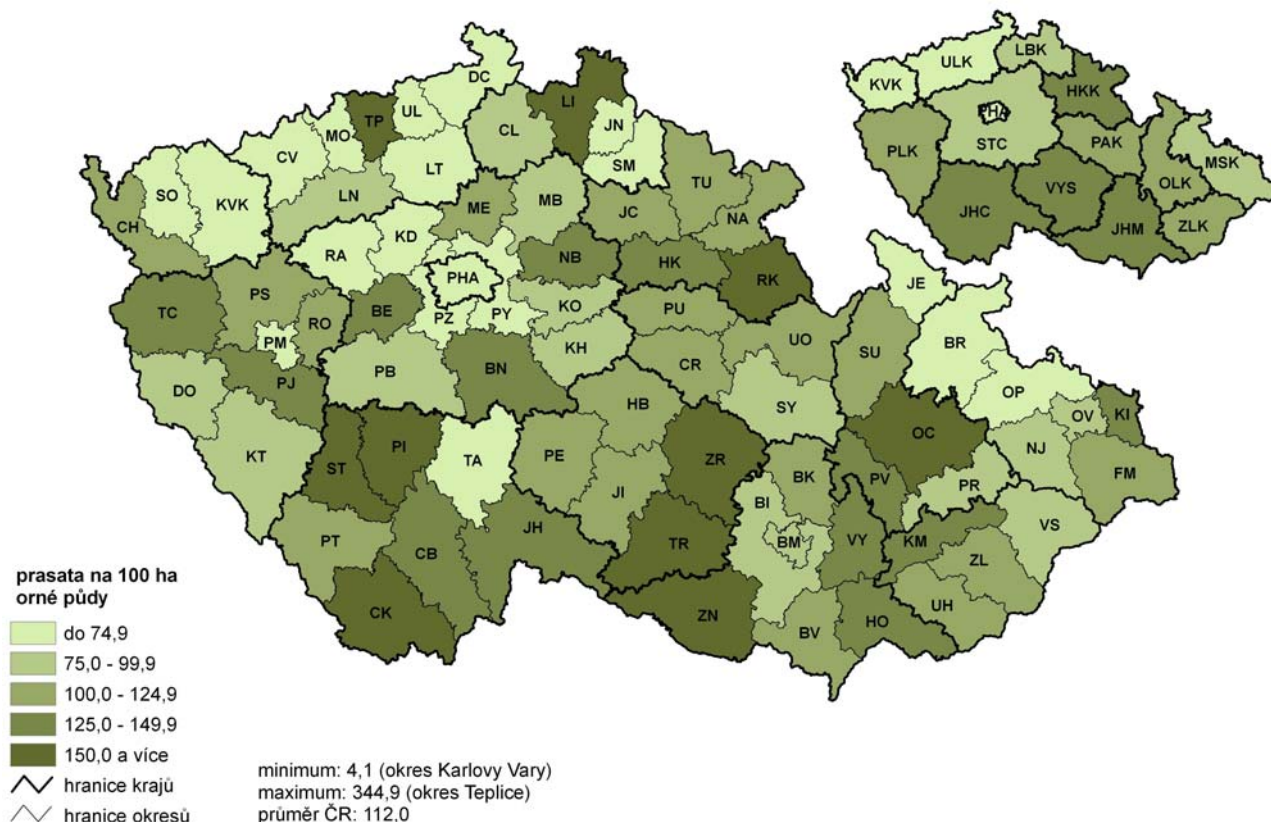

Početní **stav prasat** se v roce 2007 v Jihomoravském kraji snížil o 38,6 tis. kusů, tj. o 8,1 %. I přes tento propad byl počet více než 439 tis. kusů nejpočetnějším chovem v ČR. Z tohoto počtu tvořila 31,2 % selata do hmotnosti 20 kg a 10,8 % chovné prasnice a kanci. Obdobně jako u drůbeže také na chovu prasat se podniky právnických osob podílely 92,4 %. Z jihomoravských okresů se okres Znojmo umístil podle velikosti chovů na prvním místě s podílem na krajském celku 40,5 %, s 15,3 % se zařadil na druhé místo okres Hodonín.

Ke snížení stavů došlo také u početního **stavu skotu**, v Jihomoravském kraji bylo ke dni šetření v roce 2007 celkem 74 615 kusů, což bylo 98,5 % stavu roku 2005 (o 1 128 kusů méně). Struktura skotu celkem v kraji byla tvořena z 35,7 % krávami dojnými, z 27,2 % skotem do 1 roku, 27,1 % tvořil skot od 1 roku do 2 let, 6,4 % byl skot starší 2 let a zbývající část připadla na krávy bez tržní produkce mléka, krávy jatečné a ve výkrmu. Chov byl z 89,0 % realizován v podnicích právnických osob, kde z celku 66 442 kusů skotu připadlo 37,6 % na krávy dojné. Z okresů Jihomoravského kraje byly nejpočetnější stavy skotu evidovány v okresech Blansko, Znojmo a Brno-venkov, společně tvořily 62,0 % krajského celku.

Intenzita chovu prasat v okresech ČR k 30. 9. 2007

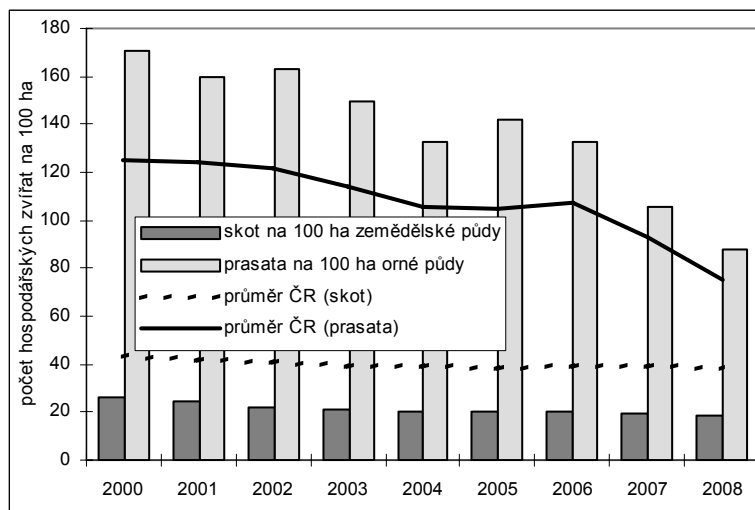
Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

Mezi užitková hospodářská zvířata, jejichž stavy se v Jihomoravském kraji zvýšily, patří ovce, koně a kozy. Počet ovcí a beranů se v kraji proti roku 2005 zvýšil o 1 692 kusů, tj. o 37,7 %, počet koz a kozlů se zvýšil o 139 kusů, tj. o 16,2 % a počet koní vzrostl o 83 kusů, tj. o 4,8 %. Chovům těchto zvířat se z větší části věnovaly podniky fyzických osob. Z okresů Jihomoravského kraje vykazoval nejvyšší stavy ovcí a beranů okres Hodonín, v okrese Blansko byl zjištěn nejvyšší stav koz a kozlů a v okrese Brno-venkov nejvyšší počet koní (koně nebyli výběrovým kritériem, proto byli sečtení jen u jednotek s půdou).

Také výsledky živočišné výroby zjištěné strukturálním šetřením v zemědělství lze **doplnit o údaje** za období let 2000 až 2008 vyplývající z **běžného statistického zjišťování**. V živočišné výrobě se v Jihomoravském kraji postupně snižovala intenzita chovu skotu, jestliže na 100 hektarů zemědělské půdy v roce 2000 připadlo 26,0 kusů skotu, pak v roce 2008 to bylo jen 18,3 kusů. Navíc v celém období byl přepočtený ukazatel nižší než republikový průměr.

Graf 25 Počet hospodářských zvířat na 100 ha obhospodařované půdy v Jihomoravském kraji v letech 2000 až 2008

Naproti tomu **intenzita chovu prasat** (počet prasat na 100 hektarů orné půdy) republikový průměr v jednotlivých letech sledovaného období převyšovala, i když trend snižování byl společný republikové i krajské hodnotě. V Jihomoravském kraji se počet prasat na 100 ha orné půdy snížil z 170,7 kusů v roce 2000 na 88,3 kusů v roce 2008 (v ČR z 125,4 kusů na 75,3 kusů).

Stavy většiny hospodářských zvířat se v Jihomoravském kraji snížily, přitom nejnižší počet zvířat byl zjištěn u uvedených druhů právě v roce 2008. V tomto roce v porovnání s rokem 2001 byly stavy skotu nižší o 23,7 %, stavy krav se snížily o 17,8 %. Počet krav se

snížoval každoročně, stavy skotu pak s výjimkou roku 2007. Stavy prasat se v kraji snížily od roku 2001 o 38,6 %, přičemž k největšímu meziročnímu poklesu došlo v posledním sledovaném roce, stav prasat se proti roku 2007 snížil o pětinu. Počty prasnic poklesly od roku 2001 dokonce o 44,5 %, v roce 2008 se počet meziročně snížil o čtvrtinu.

Tab. 3.1.16 Stavy hospodářských zvířat v Jihomoravském kraji v letech 2001 až 2008*

kusy

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Skot celkem	94 640	89 914	81 108	77 583	75 511	73 878	74 784	72 250
z toho krávy	34 327	33 751	31 691	30 022	29 715	29 260	28 601	28 219
Prasata celkem	560 084	524 523	533 634	484 901	433 761	457 985	430 406	344 014
z toho prasnice	46 293	46 948	47 286	39 649	37 176	39 108	34 925	25 697
Ovce a berani	3 212	3 587	3 673	3 849	4 104	5 092	7 448	7 006
Drůbež	4 239 855	4 777 027	4 501 913	4 422 665	4 303 093	4 358 401	4 205 225	4 170 086
z toho slepice	738 442	630 814	719 426	693 069	589 801	543 418	580 398	406 819

^{*)} do roku 2003 k 1. 3., od roku 2004 k 1. 4.

Po roce 2000 se opět začaly zvyšovat stavy ovcí a beranů, ještě zdaleka nedosáhly počtů chovaných v 80. letech 20. století. Stavy drůbeže se ve sledovaném období v kraji snížily pouze o 1,6 %. Pokles, a to o 44,9 %, se však týkal především slepic, jejichž stavy se vzhledem ke krátkému chovnému cyklu mění nejvýrazněji i během roku s ohledem na výkyvy v poptávce po vejcích.

Tab. 3.1.17 Živočišná výroba v Jihomoravském kraji v letech 2001 až 2008

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Výroba masa v jatečné hmotnosti (t)								
hovězí vč. telecího	6 245	6 213	6 288	6 344	5 496	5 281	5 016	4 126
vepřové	49 232	47 325	51 387	50 664	46 866	48 684	49 141	43 265
Výroba mléka (tis. litrů)	171 377	185 829	172 033	163 117	174 084	175 086	169 325	178 610
Průměrná roční dojivost 1 krávy (litry)	5 992	6 288	6 120	6 349	6 656	6 686	6 831	7 026
Snáška vajec								
celkem (tis. kusů)	150 570	194 468	180 394	191 105	146 940	140 922	154 087	143 302
na 1 slepici (ks)	286	291	290	272	283	298	283	287
Úhyn z počtu narozených (%)								
telata		9,1	9,6	10,1	8,4	10,4	9,2	8,9
selata	10,3	10,6	11,2	11,4	11,5	11,5	11,6	10,9

Živočišnou výrobu v Jihomoravském kraji lze po roce 2001 charakterizovat vcelku stabilní produkcí vepřového masa, i když v roce 2008 bylo zaznamenáno nejnižší množství a nejvyšší meziroční pokles (o 12,0 %). Výroba hovězího masa se zvyšovala až do roku 2004, poté klesala a skutečnost roku 2008 byla proti roku 2001 téměř o třetinu nižší. Nejvyšší výroba mléka byla zaznamenána v roce 2002, přitom růst užitkovosti, vyjádřené průměrnou roční dojivostí 1 krávy, pokračoval prakticky v celém sledovaném období. V roce 2008 bylo od jedné dojnice získáno v průměru o 1 034 litrů mléka více než v roce 2001.

Snáška vajec byla nejvyšší v roce 2002, zatímco průměrná snáška na 1 slepici v roce 2006. V tomto roce bylo vykázáno i nejvyšší procento úhynu telat - 10,4 % z celkového počtu narozených zvířat, naproti tomu nejnižší úhyn telat byl zaznamenán v roce 2005, a to 8,4 %. Procento úhynu selat bylo již tradičně vyšší, pohybovalo se od 10,3 % v roce 2001 po 11,6 % v roce 2007.

Strukturálním šetřením v zemědělství je zjišťována také **úroveň technické vybavenosti** zemědělských podniků. Podle výsledků šetření bylo ve vlastnictví podniků v Jihomoravském kraji 10 081 **traktorů**, což byl mezi kraji třetí nejvyšší počet a tvořil 12,0 % z republikového celku. Z celkového počtu traktorů v kraji patřilo 6 125 traktorů (60,8 %) podnikům fyzických osob. Z hlediska výkonu u podniků fyzických osob převažovaly traktory s výkonem do 20 kW, tvořily zde 31,9 % (traktory s výkonem nad 100 kW tvořily pouze 5,8 %), u podniků právnických osob převládaly traktory s výkonem 40 až 59 kW, tvořily 38,4 % (traktory s výkonem nad 100 kW tvořily 22,4 %). Podle rozdělení výměry orné půdy mezi podniky fyzických a právnických osob tak připadlo na jeden traktor v podniku fyzických osob 9,9 hektarů orné půdy a na jeden traktor v podniku právnických osob 66,9 hektarů orné půdy.

Z jihomoravských okresů byl zaznamenán nejvyšší počet traktorů v okresech Znojmo, Břeclav a Hodonín (62,9 % krajského celku). Právě v okresech Břeclav a Hodonín bylo evidováno zřejmě vzhledem k vysokému počtu vinařů a zelinářů nejvyšší zastoupení traktorů s nejmenším výkonem. Na druhé straně v okrese Vyškov byla čtvrtina traktorů s nejvyšším výkonem. Z mezikrajského přehledu je také patrné, že v Jihomoravském kraji spolu s Královéhradeckým krajem byl zjištěn pátý nejnižší podíl traktorů starších 10 let.

Ve vlastnictví podniků v Jihomoravském kraji bylo také 1 087 **sklízecích mlátiček**, což byl čtvrtý nejvyšší počet mezi kraji a tvořil 10,4 % z republikového celku. Z celkového počtu sklízecích mlátiček v kraji patřilo 629 strojů (57,9 %) podnikům fyzických osob. Podle rozdělení výměry obilovin mezi podniky fyzických a právnických osob tak připadlo na jednu sklízecí mlátičku v podniku fyzických osob 70,3 hektarů obilovin a na jeden stroj v podniku právnických osob 392,6 hektarů obilovin. Z okresů Jihomoravského kraje byl zaznamenán nejvyšší počet sklízecích mlátiček v okresech Brno-venkov a Znojmo (51,8 % krajského celku). Podíl strojů starších 10 let byl u sklízecích mlátiček v průměru nižší než u traktorů.

Tab. 3.1.18 Zemědělské stroje ve vlastnictví podniků v krajích ČR k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Traktory celkem	z toho starší než 10 let (%)	Sklízecí mlátičky	z toho starší než 10 let (%)	Samojízdné sklízecí řezačky	z toho starší než 10 let (%)	Výměra orné půdy (ha) na 1 traktor	Plocha obilovin (ha) na 1 sklízecí mlátičku
Česká republika	83 813	84,3	10 442	78,1	1 998	79,1	30,6	147,9
v tom kraje:								
Hl. město Praha	593	64,9	89	65,2	5	80,0	30,8	113,0
Středočeský	12 138	82,1	1 831	72,8	280	76,8	39,6	162,0
Jihočeský	9 995	85,5	1 253	80,9	203	71,9	26,1	126,2
Plzeňský	6 948	86,9	830	81,1	192	85,4	29,8	151,1
Karlovarský	1 158	85,0	93	92,5	40	92,5	35,1	245,3
Ústecký	4 443	86,7	618	81,7	105	89,5	33,8	163,4
Liberecký	2 615	86,1	261	85,4	93	88,2	14,4	85,3
Královéhradecký	6 139	83,1	637	74,9	150	77,3	27,7	145,4
Pardubický	5 735	85,9	627	70,2	162	69,1	30,9	152,7
Vysočina	10 354	86,4	1 555	84,8	284	77,1	28,2	101,3
Jihomoravský	10 081	83,1	1 087	77,7	152	86,8	32,3	206,1
Olomoucký	4 950	84,3	662	79,6	141	83,7	36,4	163,6
Zlínský	3 854	82,4	321	72,0	80	66,3	25,0	180,0
Moravskoslezský	4 809	81,9	578	74,0	111	82,0	27,1	124,9

Podle výsledků šetření bylo ve vlastnictví jihomoravských podniků 152 **samojízdných sklízecích řezaček**, což byl šestý nejvyšší počet ve srovnání s ostatními kraji a 7,6 % z republikového celku. Tyto stroje byly ve vlastnictví především právnických osob (100 kusů tvořilo 65,8 % celku kraje). Podíly strojů starších 10 let mezi kraji výrazně kolísaly, v Jihomoravském kraji byl tento podíl nadprůměrný. Pokud u jednotlivých krajů sečteme podíly strojů (traktory, mlátičky i řezačky) do 10 let, podělíme třemi, nejjednodušší formou můžeme posoudit stupeň obnovy základního strojového vybavení. Podle tohoto způsobu byl nejnovější strojový park v Hl. m. Praze (podíl strojů do 10 let činil 30,0 %) a ve Zlínském kraji (26,5 %). Jihomoravský kraj by byl s podílem 17,4 % na 9. místě, na opačném konci žebříčku byl Karlovarský kraj (10,0 %) a Liberecký kraj (13,4 %).

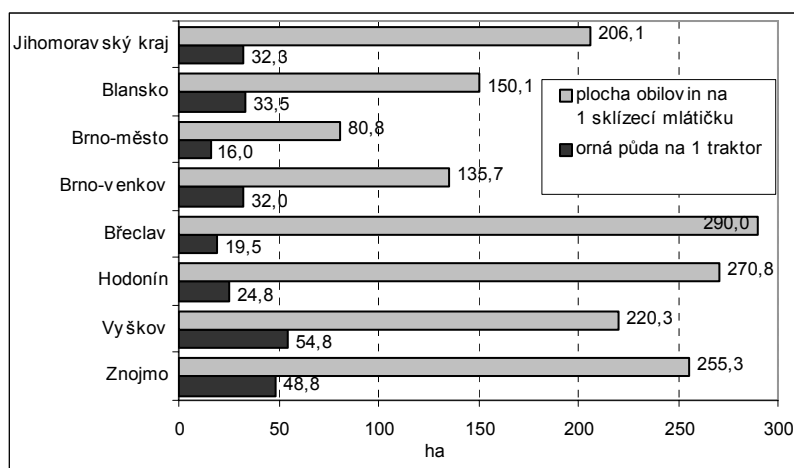
Tab. 3.1.19 Stroje a zařízení ve vlastnictví podniků v okresech Jihomoravského kraje k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Traktory kolové a pásové						Sklízecí mlátičky	Sklízeče brambor	Orná půda (ha) na 1 traktor	Plocha obilovin (ha) na 1 sklízecí mlátičku
	celkem	v tom s výkonem (%)								
		do 20 kW	21 - 39 kW	40 - 59 kW	60 - 99 kW	100 kW a více				
Jihomoravský kraj	10 081	20,5	12,5	30,5	24,1	12,3	1 087	399	32,3	206,1
v tom okresy:										
Blansko	827	6,0	13,8	41,2	25,4	13,4	108	55	33,5	150,1
Brno-město	369	25,5	13,3	22,0	30,1	8,9	48	25	16,0	80,8
Brno-venkov	1 791	9,3	13,8	36,0	26,7	14,2	293	115	32,0	135,7
Břeclav	2 393	35,4	15,3	21,8	20,6	7,0	114	37	19,5	290,0
Hodonín	1 925	37,8	12,3	24,1	16,7	9,0	124	40	24,8	270,8
Vyškov	754	4,5	6,4	38,5	24,9	25,7	130	37	54,8	220,3
Znojmo	2 022	7,4	10,1	36,2	30,9	15,4	270	91	48,8	255,3

Z počtu 1 049 **nákladních automobilů** s užitečnou hmotností nad 3,5 tuny (13,8 % republikového celku) vlastnily podniky právnických osob 898 vozů (85,6 % z celku kraje). Byly zjišťovány i počty dalších strojů – sklízeče brambor, kypřičky, secí stroje, pluhy, zavlažovací zařízení atd. U většiny druhů strojů byly vyšší počty strojů ve vlastnictví podniků fyzických osob. Výjimku tvořily již uvedené nákladní vozy a samozjízdné řezačky a dále krmné vozy nebo samostatné dojírny, které jsou důležitou součástí technické vybavenosti podniků s velkochovy hospodářských zvířat.

Graf 26 Zemědělské stroje v okresech Jihomoravského kraje k 30. 9. 2007

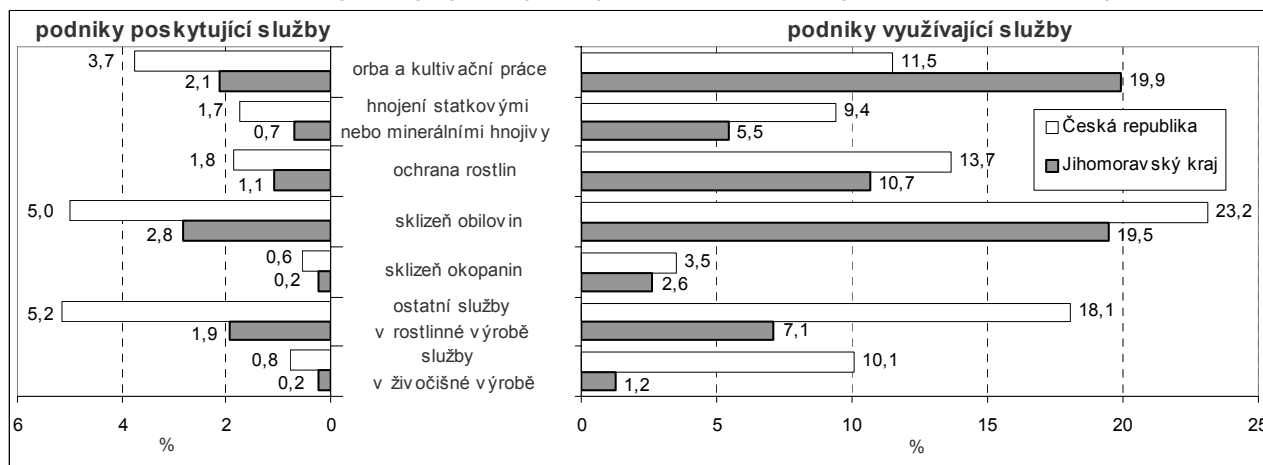
Jako zajímavost je možno uvést několik informací o **zavlažování**. Zavlažovatelnou plochu v kraji o výměře 15 223 ha obhospodařuje 437 zemědělských podniků. Ovšem v období říjen 2006 až září 2007 jen 413 podniků využilo možnosti zavlažování, a to na ploše 7 029 ha, tedy pouze 46,2 % zavlažovatelné plochy.

Pro zavlažování pozemků podniky nejčastěji využívaly povrchovou vodu ze zdrojů mimo farmu a dále podzemní vodu z vlastních zdrojů. Mezi nejrozšířenější způsob zavlažování se

řadil postřik, další v pořadí byly mikrozávlahy. K nejrozsáhlejším plochám se závlahou patřila pole se zeleninou, bramborami a dále pak ovocné sady.

V zemědělství vedle sebe existují podniky, které jsou ve většině činností soběstačné nebo ještě služby poskytují, na druhé straně je řada podniků, které služby v různých oblastech využívají. V Jihomoravském kraji však ve srovnání s průměrem České republiky nebylo poskytování či využívání služeb mezi zemědělskými podniky nijak zvlášť rozšířeno. Výjimkou byla pouze orba a kultivační práce, kde téměř 20 % podniků využívalo pomoci a služby v této oblasti nakupovalo.

Graf 27 Zemědělské podniky poskytující a využívající zemědělské služby v Jihomoravském kraji v roce 2007

Pro **doplnění** informací o zemědělství Jihomoravského kraje uvedeme stručnou **informaci o ekologickém zemědělství**. Podklady pro tuto informaci jsou převzaty ze zdrojů Ministerstva zemědělství ČR (MZe). Ekologické zemědělství je založeno na hospodaření bez používání umělých hnojiv, chemických přípravků, postřiků, hormonů, umělých látek a genetických modifikací, a to v oblasti pěstování rostlin i v chovu zvířat. Hlavním principem je biologický koloběh: zdravá půda – zdravé rostliny – zdravá zvířata – zdravé potraviny – zdraví lidé – nenarušená krajina. Zemědělci, kteří se k ekologickému hospodaření přihlašují a registrují na Ministerstvu zemědělství, se řídí zákonem č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a Vyhláškou MZe č. 53/2001. Data vychází ze seznamů ekologických zemědělců zveřejňovaných MZe a jsou k dispozici od roku 2003.

V České republice bylo k 31. 12. 2007 podle seznamu ekologických zemědělců evidováno 1 318 subjektů. Ekologičtí zemědělci obhospodařovali více než 311 tis. hektarů půdy, z toho na 246 tis. hektarech byla provozována výhradně ekologická výroba. Půda výhradně ekologicky využívaná tak v roce 2007 v České republice zaujímala 5,8 % z výměry zemědělské půdy. Proti roku 2003 se tento podíl zvýšil o 1,2 bodu. V Jihomoravském kraji dosud není ekologické zemědělství nijak zvlášť rozšířeno. V roce 2007 podíl ekologicky obhospodařované půdy činil pouze 1,14 % zemědělské půdy a proti roku 2003 vzrostl pouze o 0,12 bodu. Ekologický způsob hospodaření byl rozvinut v Karlovarském kraji, zde podíl ekologicky obhospodařované půdy již v roce 2007 dosáhl hodnoty 37,5 %, s odstupem následoval Liberecký kraj (15,1 %).

V Jihomoravském kraji bylo ke konci roku 2007 evidováno 70 podniků, ve kterých je provozováno ekologické zemědělství (5,3 % z republikového celku) a také 43 výrobců ekopotravín (17,0 % z úhrnu ČR). Protože požadavky ze strany odběratelů tohoto druhu potravin narůstají, vyvstává přirozený zájem i ze strany podnikatelů přizpůsobit se vzniklým potřebám. Je zřejmě otázkou času, kdy se tento trend výrazněji projeví i v Jihomoravském kraji.

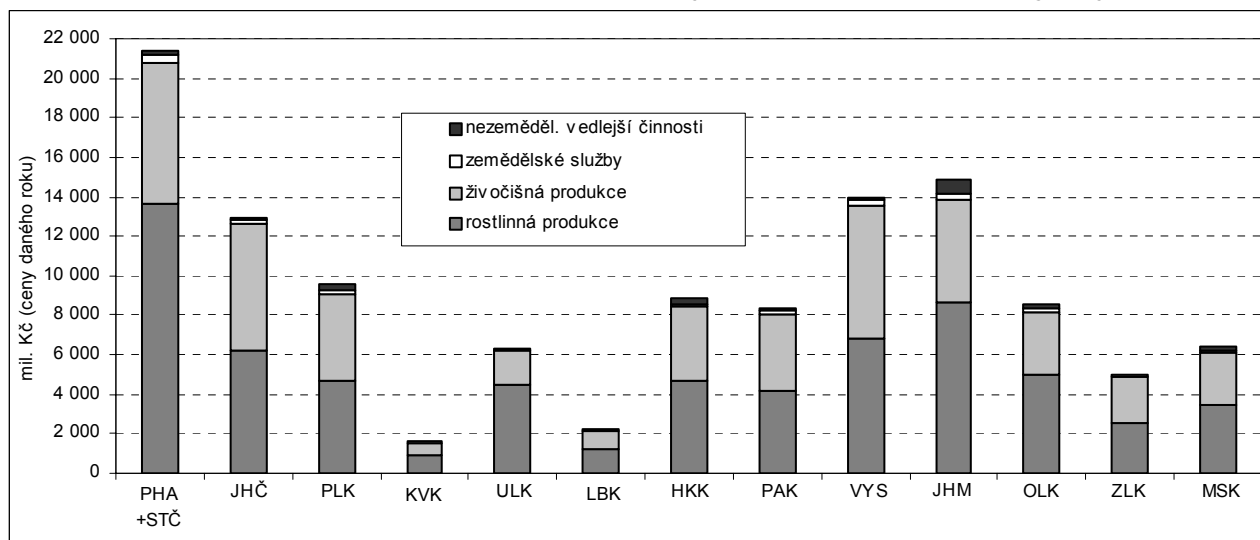
Produkce zemědělského odvětví ve finančním vyjádření navazuje v regionálním členění na metodiku souhrnného zemědělského účtu. Jde o hodnotové vyjádření finální produkce, která opouští zemědělské odvětví (částka v základních cenách, kterou výrobce obdrží od kupujícího plus dotace mínus daně na výrobek). Časová řada je k dispozici od roku 2003, přičemž za poslední rok jsou publikovány předběžné údaje a definitivní data jsou k dispozici až v následujícím roce. Pro meziroční srovnání se používají stále ceny roku 2000, pro porovnání struktury běžné ceny daného roku.

Tab. 3.1.20 Produkce zemědělského odvětví v Jihomoravském kraji v letech 2003 až 2007

	2003	2004	2005	2006	2007 (předběžný údaj)	Index 2007/2003
Produkce zemědělského odvětví celkem	11 616,8	13 661,8	13 426,2	13 045,2	13 183,7	113,5
v tom:						
rostlinná produkce	6 315,4	8 265,2	7 575,0	6 950,8	6 920,3	109,6
živočišná produkce	4 804,3	4 796,1	5 056,2	5 361,5	5 474,3	113,9
produkce zemědělských služeb	135,4	145,3	156,0	174,7	152,9	112,9
nezemědělské vedlejší činnosti (neoddělitelné)	361,7	455,2	639,1	558,2	636,3	175,9

Celková produkce zemědělského odvětví byla v Jihomoravském kraji v letech 2003 až 2007 vcelku stálá. V roce 2007 se její objem zvýšil proti roku 2003 o 13,5 %, nárůst byl zaznamenán u všech složek zemědělského odvětví. Ze sledovaného pětiletého období byla nejvyšší produkce zaznamenána v roce 2004 a proti roku 2003, kdy byla naopak nejnižší, se zvýšila o 17,6 %. K výsledku roku 2004 přispěla především výše hodnoty rostlinné výroby. Nejvyšší hodnota živočišné výroby byla zaznamenána v roce 2007. Výrazný pohyb vykázal objem nezemědělské vedlejší činnosti, v roce 2007 se sice na celkové produkci zemědělství podílel pouze 4,8 %, ovšem proti roku 2003 byla hodnota o tři čtvrtiny vyšší.

Graf 28 Produkce zemědělského odvětví v krajích ČR v roce 2007 (předběžný údaj)

Produkce zemědělského odvětví v Jihomoravském kraji v roce 2007 dosáhla částky 14,8 mld. Kč (v cenách daného roku), což bylo 12,3 % z republikového celku. Tento podíl byl z krajů druhý nejvyšší (po Středočeském kraji společně s Hl. m. Prahou), proti roku 2003 se podíl kraje na celkové hodnotě zemědělské produkce zvýšil o 0,2 procentního bodu. Z jednotlivých složek byl zaznamenán pokles podílu pouze u rostlinné výroby, a to o 1,6 bodu. Naproti tomu podíl nezemědělské vedlejší činnosti se zvýšil o 12,5 bodu, v roce 2007 objem této činnosti dosáhl 30,1 % hodnoty ČR.

Tab. 3.1.21 Produkce zemědělského odvětví v Jihomoravském kraji za rok 2003 a 2007

v cenách daného roku, v roce 2007 předběžný údaj

	2003		2007		Podíl kraje na ČR (%)		Změna podílu na ČR 2007-2003 v bodech
	mil. Kč	%	mil. Kč	%	2003	2007	
Produkce zemědělského odvětví celkem	11 376,4	100,0	14 827,5	100,0	12,1	12,3	0,2
v tom:							
rostlinná produkce	6 414,8	56,4	8 636,2	58,2	14,6	13,0	-1,6
živočišná produkce	4 450,9	39,1	5 214,4	35,2	9,6	10,6	1,0
produkce zemědělských služeb	152,6	1,3	283,1	1,9	11,4	12,2	0,7
nezemědělské vedlejší činnosti (neoddělitelné)	358,2	3,1	693,9	4,7	17,6	30,1	12,5

V tabulce 3.1.22 jsou uvedeny hodnoty vybraných složek z rostlinné a živočišné produkce na počátku a konci sledovaného období. Na jedné straně je možno uvést více než padesátiprocentní nárůst prodeje kukuřice na zrno a vína v rostlinné výrobě či drůbeže v živočišné výrobě. Na druhé straně vcelku výrazný pokles objemu produkce zeleniny a ovoce. Z podílu kraje na celkové produkci je nutno zmínit víno, v Jihomoravském kraji bylo v roce 2007 prodáno víno, resp. hrozny na výrobu vína za 1,22 mld. Kč, což bylo 93,1 % z celkové hodnoty v ČR. Z dalších komodit je možno uvést podíly na celkové prodeji kukuřice na zrno – 30,3 % a prodeji drůbeže – 23,5 % z objemu ČR.

Tab. 3.1.22 Rostlinná a živočišná produkce Jihomoravského kraje v letech 2003 a 2007

	Ve stálých cenách 2000 (mil. Kč)		Index 2007/2003	Podíl kraje na ČR (%) v cenách daného roku, v roce 2007 předb. údaj)		Změna podílu na ČR 2007-2003 v bodech
	2003	2007		2003	2007	
Rostlinná produkce celkem	6 315,4	6 920,3	109,6	14,6	13,0	-1,6
v tom:						
obiloviny (včetně osiva)	2 532,7	3 028,8	119,6	13,5	13,4	-0,0
z toho:						
pšenice a špalda	1 048,4	1 543,5	147,2	12,2	12,3	0,2
kukuřice na zrno	556,3	840,1	151,0	30,1	30,3	0,1
technické plodiny	1 326,4	1 178,3	88,8	12,8	9,6	-3,2
z toho: olejniny (včetně osiva)	764,3	788,7	103,2	14,8	10,0	-4,7
krmné plodiny	383,1	421,7	110,1	6,1	5,6	-0,5
zelenina a zahradnické výr.	829,9	653,4	78,7	22,8	16,5	-6,3
brambory (včetně sadby)	136,0	186,8	137,3	4,5	5,3	0,8
ovoce	336,3	279,5	83,1	22,9	19,7	-3,2
víno	688,2	1 076,7	156,5	91,1	93,1	2,0
ostatní rostlinné výrobky	82,8	95,1	114,9	40,1	17,8	-22,3
Živočišná produkce celkem	4 804,3	5 474,3	113,9	9,6	10,6	1,0
v tom:						
zvířata	3 315,7	3 992,5	120,4	12,1	14,3	2,2
z toho:						
skot	361,1	319,8	88,6	5,8	5,4	-0,4
prasata	1 962,5	2 183,0	111,2	12,4	15,4	3,0
drůbež	982,0	1 473,2	150,0	17,1	23,5	6,5
živočišné výrobky	1 488,6	1 481,8	99,5	6,8	6,6	-0,2
z toho: mléko	1 226,4	1 247,7	101,7	6,5	6,3	-0,2